



JUSTITSMINISTERIET

Dato: 8. juni 2022  
Kontor: Task Force PET-loven  
Sagsbeh: Alexander Langaard  
Olesen  
Sagsnr.: 2021-10-0776  
Dok.: 2416402

## **Justitsministeriets Rapport om erfaringerne med PET-loven**

Slotsholmsgade 10  
1216 København K.

T +45 3392 3340  
F +45 3393 3510

[www.justitsministeriet.dk](http://www.justitsministeriet.dk)  
[jm@jm.dk](mailto:jm@jm.dk)

# Indhold

1. Baggrund .....	1
1.1. PET-loven .....	1
1.2. PET's virksomhed .....	2
1.3. TET's virksomhed .....	5
2. Evalueringsprocessen .....	7
2.1. Indhentede bidrag .....	8
2.2. Understøttelse af de uafhængige efterretningseksperter arbejde ...	9
2.3. Afgrænsning og opbygning .....	9
2.3.1. Færøerne og Grønland .....	10
2.3.2. Rapportens opbygning .....	11
3. PET's opgaver .....	11
3.1. Bemærkninger fra PET .....	11
3.2. Justitsministeriets bemærkninger .....	13
4. PET's tilvejebringelse af oplysninger .....	13
4.1. Bemærkninger fra TET vedrørende PET's overholdelse af lovgivningen .....	14
4.2. Bemærkninger fra Institut for Menneskerettigheder og PET .....	14
4.3. Justitsministeriets bemærkninger .....	16
5. PET's undersøgelser, efterforskning og brug af tvangsindgreb .....	17
5.2. Bemærkninger fra de uafhængige efterretningseksperter, PET og Institut for Menneskerettigheder .....	18
5.3. Justitsministeriets bemærkninger .....	19
6. PET's interne behandling af oplysninger .....	20
6.1. Bemærkninger fra TET vedrørende PET's overholdelse af lovgivningen .....	21
6.2. Bemærkninger fra PET .....	22
6.3. Justitsministeriets bemærkninger .....	23
7. PET's sletning af oplysninger .....	23
7.1. Bemærkninger fra TET og PET vedrørende PET's overholdelse af lovgivningen .....	24

7.2. Bemærkninger fra Institut for Menneskerettigheder, de uafhængige efterretningseksperter, TET og PET vedrørende ændringen af PET-loven fra 2016 om bl.a. dynamisk sletning (§ 9 a) .....	26
7.3. Justitsministeriets bemærkninger .....	28
8. PET's videregivelse af oplysninger.....	29
8.1. Bemærkninger fra TET vedrørende PET's overholdelse af lovgivningen .....	30
8.2. Justitsministeriets bemærkninger .....	30
9. Lovlig politisk virksomhed .....	30
9.1. Bemærkninger fra TET vedrørende PET's overholdelse af lovgivningen .....	31
9.2. Bemærkninger fra TET og PET vedrørende fortolkningen af PET-lovens § 11.....	31
9.3. Justitsministeriets bemærkninger .....	32
10. Regler om indsigt mv. ....	33
10.1. Bemærkninger fra TET.....	34
10.2. Bemærkninger fra PET.....	35
10.3. Justitsministeriets bemærkninger .....	36
11. Kontrollen med PET – Tilsynet med Efterretningstjenesterne (TET) 37	
11.1. Bemærkninger fra de uafhængige efterretningseksperter, Institut for Menneskerettigheder, Justitia og TET .....	39
11.2. TET's bemærkninger vedrørende forudsætningerne for en effektiv kontrol .....	43
11.3. Justitsministeriets bemærkninger .....	44
12. PET-loven som grundlag for data- og analysedrevet efterretningsvirksomhed.....	45
12.1. Den teknologiske og samfundsmæssige udvikling.....	45
12.2. Bemærkninger fra de uafhængige efterretningseksperter .....	47
12.3. Bemærkninger fra PET.....	47
12.3.1. PET's tilvejebringelse af oplysninger .....	48
12.3.2. PET's interne behandling af oplysninger .....	50
12.3.3. Sletteregler .....	51
12.4. Justitsministeriets bemærkninger .....	52

13. Håndtering af historisk arkivmateriale mv. i PET.....	52
13.1. <i>Forholdet mellem PET-lovgivningens slettefrister og arkivlovgivningen</i> .....	54
13.2. <i>PET's adgang til arkivmateriale, som opbevares i PET</i> .....	54
13.3. <i>Justitsministeriets bemærkninger</i> .....	55
14. Sammenfatning.....	55

## **1. Baggrund**

### *1.1. PET-loven*

Forslag til lov om Politiets Efterretningstjeneste (PET-loven) blev vedtaget af Folketinget den 30. maj 2013 og trådte i kraft den 1. januar 2014 som lov nr. 604 af 12. juni 2013. Samtidig trådte lov om Forsvarets Efterretningstjeneste (FE-loven) samt en ændring af lov om etablering af et udvalg om forsvarets og politiets efterretningstjenester (kontroludvalgsloven) i kraft, der begge har sammenhæng med PET-loven. PET-loven er siden ikrafttrædelsen blevet ændret fem gange, senest ved lov nr. 1706 af 27. december 2018 om indsamling, anvendelse og opbevaring af oplysninger om flypassagerer (PNR-loven).

PET-loven har baggrund i en politisk aftale af 11. januar 2013 mellem den daværende regering (Socialdemokratiet, Radikale Venstre og Socialistisk Folkeparti), Dansk Folkeparti, Det Konservative Folkeparti og Venstre om en ny styrket regulering af PET's virksomhed og den parlamentariske kontrol med efterretningstjenesterne.

Loven bygger endvidere på betænkning nr. 1529/2012 om PET og FE, som blev afgivet af Udvalget vedrørende Politiets og Forsvarets Efterretningstjenester den 24. februar 2012. Udvalget blev nedsat den 22. april 1998 og havde daværende højesteretsdommer Hugo Wendler Pedersen som formand.

PET-loven med tilhørende bekendtgørelser fastlægger sammen med bl.a. retsplejeloven og straffeloven de juridiske rammer for PET's virksomhed.

Med PET-loven blev de opgaver, som PET før lovens ikrafttræden havde varetaget i henhold til administrativt fastsatte instrukser mv., lovfæstet. Der blev samtidig indført ny lovregulering af PET's indsamling, indhentning og anden behandling af personoplysninger, herunder fastsat nye kriterier for, hvornår PET kan tilvejebringe og internt behandle personoplysninger, samt fastsat nye regler for slettefrister. Der blev med loven endvidere oprettet et uafhængigt tilsyn, Tilsynet med Efterretningstjenesterne (TET), til at føre kontrol med PET's (og FE's) behandling af oplysninger om fysiske og juridiske personer. TET afløste det tidligere Wamberg-udvalg.

Justitsministeriet har i medfør af PET-loven udstedt en bekendtgørelse om PET's behandling af oplysninger om fysiske og juridiske personer mv.

(PET-bekendtgørelsen<sup>1</sup>). Bekendtgørelsen supplerer PET-loven og indeholder supplerende regler om PET's lagring og sletning af oplysninger, PET's egenkontrol, PET's forpligtelse til at underrette TET om diverse forhold samt om forholdet mellem PET-lovgivningens regler om sletning og Rigsarkivets regler om bevaring og kassation.

Justitsministeriet har i medfør af PET-loven endvidere udstedt en bekendtgørelse om sikkerhedsforanstaltninger til beskyttelse af oplysninger om fysiske og juridiske personer, som behandles for PET (PET-sikkerhedsbekendtgørelsen<sup>2</sup>).

### *1.2. PET's virksomhed*

PET har efter PET-loven som national sikkerheds- og efterretningstjeneste til hovedopgave at forebygge, efterforske og modvirke handlinger og foretagender, der udgør eller vil kunne udgøre en fare for bevarelsen af Danmark som et frit, demokratisk og sikkert samfund, for rigets selvstændighed og sikkerhed samt for den lovlige samfundsorden.

PET's væsentligste opgaver er i den forbindelse imødegåelsen af den alvorlige terrortrussel mod Danmark, efterforskning af overtrædelser af terrorlovgivningen og håndteringen af en stigende trussel fra spionage- og påvirkningsvirksomhed fra statslige aktører. PET varetager herudover bl.a. opgaver med at udarbejde trusselsvurderinger, bistå det øvrige politi, rådgive og bistå offentlige myndigheder og private i sikkerhedsspørgsmål, herunder ved at bistå ved personsikkerhedsundersøgelser, og beskytte personer, organisationer og myndigheder. PET har endvidere til opgave at holde justitsministeren underrettet om forhold af betydning for landets indre sikkerhed, om forhold af væsentlig betydning inden for efterretningstjenestens virksomhed og om vigtige enkeltsager.

Efter terrorangrebene i Danmark i februar 2015 mod Krudttønden på Østerbro og synagogen i Krystalgade i København er fokus på terrortruslen mod Danmark og indsatsen for at forebygge og imødegå denne blevet styrket markant.

---

<sup>1</sup> Bekendtgørelse nr. 763 af 20. juni 2014 om Politiets Efterretningstjenestes behandling af oplysninger om fysiske og juridiske personer m.v.

<sup>2</sup> Bekendtgørelse nr. 516 af 23. maj 2018 om sikkerhedsforanstaltninger til beskyttelse af oplysninger om fysiske og juridiske personer, som behandles for Politiets Efterretningstjeneste.

Ifølge Center for Terroranalysen (CTA's) seneste vurdering af terrortruslen mod Danmark af 29. marts 2022 er terrortruslen mod Danmark fortsat alvorlig. Den største terrortrussel mod Danmark og danske interesser udgår fortsat fra de militant islamistiske grupper Islamisk Stat og al-Qaida, som inspirerer individer og netværk til angreb i og uden for Vesten. Det mest sandsynlige militant islamistiske terrorangreb i Danmark er ifølge vurderingen et angreb, der udføres af en soloterrorist eller en mindre gruppe med let tilgængelige midler, skydevåben eller hjemmelavede bomber. CTA vurderer, at personer, der er eller har været udrejst til konfliktzonen i Syrien/Irak, også kan udgøre en trussel mod Danmark, ligesom der kan udgå en terrortrussel fra radikaliserede indsatte i danske fængsler og arresthuse, både under afsoning og efter deres løsladelse. Samtidig vurderer CTA, at der udgår en trussel fra højreekstremistiske aktører i Danmark – primært fra personer i periferien eller uden for de etablerede fysiske højreekstremistiske organisationer og grupper, hvis radikaliserings primært foregår i virtuelle interessefællesskaber. CTA fremhæver herudover en række andre trusler, der kan have karakter af terrorisme. Det gælder bl.a. truslen fra ekstremistiske tilhængere af konspirationsteorier og klimaekstremisme.

Det er herudover PET's vurdering, at der er en specifik og vedvarende trussel fra fremmede stater efterretningsvirksomhed i Danmark. Det fremgår således af PET's vurdering af spionagetruslen mod Danmark af 13. januar 2022, at truslen fra statslige aktører primært udgår fra Rusland, Kina og Iran, men at der også er eksempler på, at andre stater udfører efterretningsaktiviteter i Danmark. De fremmede stater efterretningsaktiviteter omfatter spionage, herunder cyberspionage, påvirkning, chikane, forsøg på ulovligt at anskaffe sanktionsbelagte produkter og viden samt i helt særlige tilfælde likvideringsforsøg. Spionagetruslen er stigende i hele Rigsfællesskabet. Hertil kommer, at det arktiske område i disse år er genstand for en øget interesse fra stater som Rusland og Kina.

PET har igennem de seneste år konkret styrket indsatsen for at forebygge og imødegå terror- og spionagetruslen. PET har i den forbindelse gennemført en række efterforskninger og anholdelser i terror- og spionagesager, hvoraf flere fremtrædende sager er kommet til offentlighedens kendskab.

På kontraterrorområdet førte en længerevarende efterforskning i 2017 i den såkaldte drone-sag til, at to personer blev idømt fængsel i henholdsvis 2 år og 6 måneder og 3 år og 6 måneder for have fremmet en terrororganisation,

mens en person blev idømt 10 års fængsel for at have fremmet en terrororganisation og have medvirket til forsøg på egentlige terrorhandlinger. I december 2019 gennemførte PET og politiet på baggrund af en intensiv efterretningsindsats vedrørende muligt forestående angreb en koordineret aktion med ransagninger af mere end 20 adresser landet over og anholdelse af en række personer. En person blev efterfølgende idømt 2 års fængsel og udvisning af Danmark for overtrædelse af straffelovens § 114 e og forsøg på overtrædelse af straffelovens § 114 b. En anden person blev i byretten dømt for forsøg på at begå et terrorangreb med pistoler. Dommen er under anke. Yderligere verserer en sag på baggrund af anholdelsesaktionen på nuværende tidspunkt ved domstolene. I 2020 afdækkede PET bl.a. køb af våben og ammunition med henblik på at begå terror, hvilket i april 2020 førte til, at en person blev anholdt og sigtet for planlægning af terrorangreb. Den sigtede blev efterfølgende idømt 10 års fængsel og udvisning af Danmark. Dommen er anket til landsretten. I december 2020 afsagde Østre Landsret endvidere dom i den såkaldte tændstiksmændssag, hvor en person blev idømt 12 års fængsel for i tiden op til november 2016 at ville foretage et terrorangreb på dansk grund. I august 2021 blev en 23-årig kvinde idømt 5 års fængsel bl.a. for at have ladet sig hverve af Islamisk Stat.

På kontraspionageområdet blev en russisk statsborger på baggrund af en større PET-efterforskning anholdt i juli 2020 og senere idømt 3 års fængsel og udvisning af Danmark for at have udleveret oplysninger om bl.a. energiteknologi fra en dansk virksomhed og Danmarks Tekniske Universitet til en russisk efterretningstjeneste. I maj 2021 idømte Østre Landsret endvidere en person 7 års fængsel og udvisning af Danmark for bestandig for i efteråret 2018 ulovligt at have samarbejdet med en iransk efterretningstjeneste og forsøgt at medvirke til drab på en herboende person. I februar 2022 blev tre mænd, der havde centrale og ledende roller i ASMLA, fundet skyldige i at have udført efterretningsvirksomhed på vegne af en saudiarabisk efterretningstjeneste. De tre blev i marts 2022 idømt henholdsvis 6, 7 og 8 års fængsel, og to af mændene, der er iranske statsborgere, blev udvist med indrejseforbud for bestandig. Dommen er anket til landsretten.

Der er de senere år sket mere end en fordobling af, hvor mange sigtelser der er rejst inden for straffelovens kapitel 12 og 13, særligt for overtrædelse af terrorbestemmelserne, men også i stigende grad af bestemmelser om spionage til fordel for fremmede stater.



PET opererer i stigende grad i en virkelighed præget af et komplekst, bredspektret og omskifteligt trusselsbillede. Denne udvikling har stillet og stiller fortsat høje krav til PET's evne til at tilpasse og udvikle sine kompetencer, indhentningsmetoder og kapaciteter.

Med det komplekse trusselsbillede inden for terror er der behov for, at PET har en høj grad af beredskabs- og operationsparathed, og det har derfor været et fokusområde for PET i en årrække. Et centralt element i at styrke operationsparatheden har været idriftsættelsen af PET's døgnbemandede Situations- og Operationscenter (PET SIOC), som er beskrevet i PET's årsregørelser for 2016 og 2017. PET har samtidig med etableringen af PET SIOC udarbejdet nye operative strategier, procedurer og styringskæder. PET har endvidere arbejdet målrettet med optimering af processer for modtagelse og fordeling af indkomne informationer (visitation). Herudover har PET bl.a. arbejdet med kapacitetsopbygning og rekruttering, herunder en udvidelse af Aktionsstyrken og Livvagtsstyrken, samt styrket PET's indhentnings- og efterretningskapaciteter.

For at leve op til de behov, der følger med den teknologiske udvikling, herunder digitaliseringen af samfundet, er PET endvidere i gang med en transformation mod mere data- og analysedrevet efterretningsvirksomhed. Der henvises i den forbindelse til rapportens afsnit 12.

PET arbejder løbende med at tilpasse tjenesten til at håndtere ændringer i trusselsbilledet og nye opgaver, og i slutningen af 2020 fremlagde PET en ny organisationsstrategi for 2021-2023, der skal give PET de bedst mulige rammer for, at tjenesten kan udføre sine operative kerneopgaver i en virkelighed præget af et komplekst og omskifteligt trusselsbillede.

### *1.3. TET's virksomhed*

TET er et særligt uafhængigt kontrolorgan, der har til opgave at føre tilsyn med, at bl.a. PET behandler oplysninger om fysiske og juridiske personer i overensstemmelse med PET-loven og regler udstedt i medfør heraf. Tilsynet behandler endvidere sager om indirekte indsigt på vegne af fysiske eller juridiske personer, der har anmodet tilsynet om at undersøge, hvorvidt PET uberettiget behandler oplysninger om den pågældende.

Det fremgår af TET's årsregørelser vedrørende PET, at TET's kontroller sker på baggrund af en årlig risiko- og væsentlighedsvurdering af processer og systemer i PET. TET udarbejder i den forbindelse en risikoanalyse, som

danner grundlag for udvælgelsen af det kommende års kontroller. Formålet hermed er at sikre, at tilsynets kontrol fokuseres på de områder, hvor der er størst risiko for fejl, samt at der tages højde for andre relevante faktorer, eksempelvis områder hvor tilsynets kontrol fra lovgivers side er tillagt særlig vægt, såsom reglerne om lovlig politisk virksomhed. Det fremgår endvidere, at områder, hvor der vurderes at være en lav risiko for fejl, som hovedregel kontrolleres én gang hvert tredje år med henblik på at skabe fuldstændighed i kontrollen af PET og sikre, at vurderingen af risiko for fejl på området fortsat er retvisende.

TET oplyser i årsredegørelserne, at tilsynets kontroller udføres løbende hen over året, og at tilsynet benytter sig af en række forskellige metoder i kontrollen af de enkelte områder, heriblandt fuldstændig kontrol, tilfældige eller målrettede stikprøver, indholdsscreening, inspektioner og interviewbaseret kontroller.

Tilsynet har direkte adgang til PET's it-systemer. PET kan således ikke forudse, hvilke sager og oplysninger der bliver genstand for tilsynets kontrol. TET oplyser dog i årsredegørelserne, at det i nogle tilfælde imidlertid er nødvendigt for tilsynet at varsle PET om tidspunktet og metoden for en kontrol, eksempelvis hvis tilsynet skal have adgang til særlige fysiske lokaliteter eller skal interviewe specifikke medarbejdere.

Tilsynet deler forud for påbegyndelsen af årets kontroller sin risikoanalyse og kontrolplan med PET med henblik på bl.a. at sikre åbenhed om tilsynets vurdering af forholdene i tjenesten. Åbenheden giver endvidere PET mulighed for at tage højde for tilsynets kontrol i tilrettelæggelsen af tjenestens interne kontrol, hvilket bidrager til, at tilsynets kontrol og tjenestens interne kontrol samlet dækker en større del af tjenestens virksomhed.

TET's kontroller med PET's behandling af oplysninger er nærmere beskrevet i tilsynets årsredegørelser vedrørende PET. Årsredegørelserne er tilgængelige på TET's hjemmeside, hvortil der henvises for en nærmere gennemgang af resultaterne af tilsynets kontroller i perioden 2014-2020.

I forbindelse med udarbejdelsen af rapporten har Justitsministeriet indhentet bidrag fra bl.a. TET, jf. herom i afsnit 2. TET gennemgår i sit bidrag bl.a. hovedkonklusionerne fra tilsynets kontroller i perioden 2014-2020. Disse konklusioner gennemgås – for så vidt angår PET's overholdelse af PET-loven – således løbende i rapporten. Det bemærkes i den forbindelse, at

TET's kontroller på områder, der ikke reguleres direkte i PET-loven, herunder kontroller af PET's særlige databaser, brug af transitsystemer, informationssikkerhed, behandling af materiale klassificeret YDERST HEMMELIGT mv., som udgangspunkt ikke omtales i rapporten, jf. også afsnit 2.3 om afgrænsning. Der henvises således til TET's årsredegørelser for en nærmere gennemgang af disse kontroller.

Justitsministeriet bemærker, at PET – udover kontrollen fra TET – er undergivet flere andre former for ekstern kontrol, herunder fra Folketingets Ombudsmand, Udvalget vedrørende Efterretningstjenesterne og Rigsrevisionen. PET er endvidere omfattet af de almindelige regler i retsplejeloven om efterforskning og straffeprocessuelle indgreb, herunder krav om retskendelse ved indgreb i meddeleleshemmeligheden, ransagning, beslaglæggelse mv.

## **2. Evalueringsprocessen**

Det fremgår af bemærkningerne til PET-loven, at Justitsministeriet vil udarbejde en rapport til Folketinget om erfaringerne med den nye lovgivning. Det fremgår endvidere, at Justitsministeriet til brug for denne rapport vil indhente bidrag fra PET, der kan oplyse om efterretningstjenestens almindelige erfaringer med hensyn til den nye lovgivning. Derudover vil der blive indhentet bidrag fra TET, der kan oplyse om PET's overholdelse af den nye lovgivning. Desuden vil der blive indhentet bidrag fra en eller flere uafhængige efterretningseksperter, der navnlig skal afdække den nye lovgivnings betydning for kvaliteten og effektiviteten af PET's opgavevaretagelse.

Justitsministeriet igangsatte arbejdet med afrapporteringen om erfaringerne med PET-loven i 2017, men arbejdet er efterfølgende blevet udskudt ad flere omgange, senest i efteråret 2020 som følge af nedsættelsen af Undersøgelseskommissionen om FE.

Undersøgelseskommissionen om FE afgav den 13. december 2021 sin beretning, og Justitsministeriet har på den baggrund i december 2021 genoptaget arbejdet med afrapporteringen om erfaringerne med PET-loven.

Justitsministeriet forventer bl.a. på baggrund af evalueringen at foreslå en revision af PET-loven.

### *2.1. Indhentede bidrag*

Justitsministeriet har som forudsat i bemærkningerne til PET-loven indhentet bidrag fra PET, TET og to uafhængige efterretningsekspertter.

De uafhængige efterretningsekspertter blev efter indstilling fra Justitsministeriet udpeget af Regeringens Ansættelsesudvalg den 23. maj 2017. Der blev i forbindelse med udpegningen af efterretningsekspertterne lagt vægt på, at de pågældende har kendskab til efterretningsvirksomhed gennem erfaring fra lignende organisationer. De udpegede eksperter har således baggrund i henholdsvis de norske og britiske sikkerheds- og efterretningstjenester.

Justitsministeriet modtog den 18. januar 2018 de uafhængige efterretningseksperter bidrag til evalueringen af PET-loven. Eksperternes bidrag til evalueringen er baseret på et klassificeret bidrag fra PET af 6. september 2017 og et bidrag fra TET af 1. juni 2017, andet relevant skriftligt materiale samt afholdte møder med Justitsministeriet, PET og TET, jf. herom under afsnit 2.2.

Justitsministeriet har efter modtagelsen af bidraget fra de uafhængige efterretningsekspertter modtaget en uklassificeret version af PET's bidrag, ligesom Justitsministeriet efterfølgende har indhentet supplerende bidrag fra både PET og TET.

TET har senest den 8. marts 2022 fremsendt et samlet og opdateret bidrag til Justitsministeriet til brug for evalueringen af PET-loven.

PET har senest den 15. marts 2022 fremsendt supplerende bidrag til evalueringen.

Justitsministeriet har desuden tilbudt Institut for Menneskerettigheder og Justitia at fremkomme med synspunkter og bemærkninger i forbindelse med arbejdet med evalueringen af PET-loven.

Justitsministeriet modtog den 9. september 2020 et bidrag fra Justitia. Justitsministeriet har efter genoptagelsen af arbejdet med evalueringen af PET-loven givet Justitia mulighed for at komme med supplerende bemærkninger, hvilket Justitia ikke har fundet anledning til.

Justitsministeriet har den 8. februar 2022 modtaget Institut for Menneskerettigheders endelige bidrag til rapporten.

Justitsministeriet har således udarbejdet denne rapport med udgangspunkt i bidrag indhentet fra henholdsvis PET, TET og to uafhængige udenlandske efterretningseksperter, som forudsat i lovens forarbejder, samt bidrag fra Institut for Menneskerettigheder og Justitia.

Justitsministeriet har ligeledes inddraget andet relevant materiale, herunder PET's orientering af 9. maj 2018 til Folketingets Retsudvalg om bl.a., hvordan PET håndterer de dokumenter mv., som Rigsarkivet har besluttet at bevare for eftertiden<sup>3</sup>. Orienteringen indeholder en række elementer af relevans for evalueringen af PET-loven. Det gælder særligt forholdet mellem PET-lovgivningens slettefrister og arkivlovgivningen, herunder reglerne for PET's adgang til arkivmateriale, som opbevares i PET, mens det afventer overdragelse til Rigsarkivet.

### *2.2. Understøttelse af de uafhængige efterretningseksperters arbejde*

Justitsministeriet, PET og TET har i forbindelse med evalueringen bistået de uafhængige efterretningseksperter i deres arbejde.

Justitsministeriet, PET og TET har afholdt en række møder med eksperterne, hvor eksperterne har kunnet stille spørgsmål til det danske efterretningssystem mv., ligesom der på anmodning er blevet udarbejdet baggrundsmateriale til brug for eksperternes arbejde.

Eksperterne har endvidere modtaget oversættelser af PET's og TET's bidrag af henholdsvis 6. september 2017 og 1. juni 2017, ligesom eksperterne har modtaget oversættelser af andet relevant materiale. Det omfatter bl.a. relevante lovtekster og forarbejder mv.

### *2.3. Afgrænsning og opbygning*

Denne rapport vedrører erfaringerne med PET-loven og de rammer, som loven sætter for PET's virksomhed. Rapporten forholder sig således ikke til områder vedrørende PET's virksomhed, som ikke reguleres af PET-loven.

Rapporten forholder sig dermed ikke til anden lovgivning, der regulerer eller påvirker PET's virksomhed. Det gælder bl.a. retsplejeloven, straffeloven

---

<sup>3</sup> Retsudvalget (REU) Alm. del 2017-18 – bilag 273

samt lov om indsamling, anvendelse og opbevaring af oplysninger om flypassagerer (PNR-loven). Kun i et enkelt tilfælde inddrager rapporten anden lovgivning, der i et vist omfang påvirker PET's virksomhed. Det drejer sig om reglerne i arkivlovgivningen, da reglerne heri har nær sammenhæng med PET-lovgivningens slettefrister, og da Justitsministeriet – som anført ovenfor – i et brev af 9. maj 2018 til Folketingets Retsudvalg har oplyst, at forholdet mellem PET-lovgivningens slettefrister og arkivlovgivningen vil være relevant at lade indgå i evalueringen.

Rapporten forholder sig heller ikke i videre omfang til de to bekendtgørelser, der er udstedt i medfør af PET-loven, eller til PET's interne retningslinjer. Det bemærkes i den forbindelse, at Justitsministeriet i forbindelse med udarbejdelsen af nærværende rapport har modtaget bemærkninger vedrørende bestemmelser i PET-bekendtgørelsen og PET-sikkerhedsbekendtgørelsen, og at Justitsministeriet har noteret sig bemærkningerne og vil inddrage dem i det videre arbejde med en revision af den samlede PET-lovgivning.

### *2.3.1. Færøerne og Grønland*

PET-loven er sat i kraft for Færøerne og Grønland ved henholdsvis anordning nr. 1623 af 17. november 2020 om ikrafttræden for Færøerne af lov om Politiets Efterretningstjeneste (PET) og anordning nr. 1622 af 17. november 2020 om ikrafttræden for Grønland af lov om Politiets Efterretningstjeneste (PET). Begge anordninger trådte i kraft den 1. januar 2021 og er i vidt omfang identiske med den gældende PET-lov for Danmark. PET har med ikrafttrædelsen af anordningerne således et ensartet retsgrundlag i hele Rigsfællesskabet.

Henset til den korte tid, som PET-loven har været sat i kraft på Færøerne og i Grønland, er erfaringerne med loven for disse dele af Rigsfællesskabet ikke medtaget i evalueringsrapporten.

Det er dog forventningen – navnlig på baggrund af, at PET-loven og de to anordninger stort set er identiske – at en eventuel revision af PET-loven vil indeholde hjemmel til at kunne sættes i kraft for Færøerne og Grønland med de ændringer, som færøske eller grønlandske forhold tilsiger, på samme måde som det har været tilfældet for tidligere ændringer af PET-loven.

### *2.3.2. Rapportens opbygning*

I de følgende afsnit foretages en nærmere gennemgang af bestemmelserne i PET-loven på baggrund af de indhentede bidrag og erfaringerne med PET-loven. De væsentligste bemærkninger fra de indhentede bidrag inddrages og gengives løbende i forbindelse med gennemgangen af de enkelte bestemmelser.

Rapportens afsnit 3-11 følger således PET-lovens systematik og struktur. Justitsministeriet har på baggrund af de indhentede bidrag herudover fundet anledning til i afsnit 12 særskilt og mere generelt at omtale PET-loven som grundlag for data- og analysedrevet efterretningsvirksomhed. Endelig omtales i afsnit 13 PET's håndtering af historisk arkivmateriale mv.

## **3. PET's opgaver**

PET-lovens § 1 indeholder en opregning af PET's opgaver. Efter bestemmelsen har PET til opgave bl.a. at forebygge, efterforske og modvirke forbrydelser mod statens selvstændighed og sikkerhed samt forbrydelser mod statsforfatningen og de øverste statsmyndigheder mv., jf. straffelovens kapitel 12 og 13. PET har herudover bl.a. til opgave at udarbejde trusselsvurderinger, bistå det øvrige politi samt holde justitsministeren underrettet om forhold af betydning for landets indre sikkerhed, om forhold af væsentlig betydning inden for efterretningstjenestens virksomhed og om vigtige enkeltsager.

Ved lov nr. 1727 af 27. december 2016 om ændring af lov om Politiets Efterretningstjeneste (PET) (Ændring af PET's opgaver i forhold til den alvorligste organiserede kriminalitet og PET's forpligtelse til sletning af oplysninger) blev PET's opgaveportefølje ændret. Med lovændringen blev PET's opgaver i forhold til den alvorligste organiserede kriminalitet overført til Rigspolitiet, bl.a. med henvisning til udviklingen i trusselsbilledet i Danmark og PET's stigende behov for at anvende efterforskningsressourcer til forebyggelse og efterforskning af overtrædelser af straffelovens kapitel 12 og 13.

### *3.1. Bemærkninger fra PET*

PET har i sit bidrag til rapporten bemærket, at PET's arbejde har ændret sig som følge af et stadigt mere komplekst trusselsbillede og nye politiske forventninger til, hvilke opgaver PET som indenrigsefterretningstjeneste skal kunne løse. PET peger på, at tjenesten i dag i højere grad end tidligere for-

ventes at være i stand til at beskrive og forudse udviklingen i trusselsbilledet, herunder løbende identificere nye tendenser, fænomener og aktører som kan have betydning for sikkerheden i Danmark. Det gælder både inden for terror- og spionageområdet og andre sikkerhedstrusler mod Danmark.

Det er PET's vurdering, at udviklingen er udtryk for en mere generel tendens inden for efterretningsvirksomhed, hvor indenrigsefterretningstjenester i stigende grad forventes at være i stand til at levere bredere efterretningsanalyser og tegne et rettidigt og præcist efterretningsbillede til beslutningstagere, herunder for at understøtte strategiske beslutninger på det sikkerhedspolitiske område. Udviklingen har ifølge PET samtidig en nær sammenhæng med transformationen af PET i retning af en data- og analysedrevet efterretningsvirksomhed, idet PET for at løfte denne opgave skal være i stand til effektivt at indsamle og analysere meget store datamængder, herunder genkende og forudse mønstre og tendenser i trusselsbilledet og identificere afvigelser fra normalbilledet mv. Der henvises til rapportens afsnit 12 for en nærmere gennemgang af PET-loven som grundlag for data- og analysedrevet efterretningsvirksomhed.

Efter PET's opfattelse kan det på den baggrund overvejes, om den ovenfor beskrevne udvikling i højere grad bør afspejles i lovgrundlaget, f.eks. således at det i opgavebeskrivelsen i PET-lovens § 1 tydeliggøres, at PET's udarbejdelse af bredere efterretningsanalyser og vurderinger til brug for politiske beslutninger af betydning for national sikkerhed mv., i dag må anses som en kerneopgave for PET. Det gælder ikke kun på terrorområdet, men også på andre områder, som PET som indenrigsefterretningstjeneste beskæftiger sig med, herunder f.eks. spionageområdet.

PET bemærker i den forbindelse, at FE's tilsvarende opgave på udenrigsområdet bl.a. er afspejlet i FE-lovens § 1, som fastslår, at FE har som kerneopgave at tilvejebringe det efterretningsmæssige grundlag for dansk udenrigs-, sikkerheds- og forsvarspolitik, og at FE i den forbindelse kan indsamle, indhente, bearbejde, analysere og formidle oplysninger om forhold i udlandet af betydning for Danmark og danske interesser mv.

PET bemærker derudover, at der ved en eventuel revision af PET-loven generelt bør ske en opdatering af beskrivelsen i forarbejderne af PET's operative opgaveløsning, jf. forarbejderne til § 1, stk. 1, nr. 1, 3 og 6. Det gælder



bl.a. beskrivelsen af PET's opgaver i forhold til personbeskyttelse og anti-terrorberedskab, hvor der er sket betydelig udvikling siden lovens vedtagelse.

### *3.2. Justitsministeriets bemærkninger*

Justitsministeriet har noteret sig bemærkningerne fra PET, og Justitsministeriet deler tjenestens synspunkt om, at bl.a. den stigende kompleksitet i trusselsbilledet har medført, at PET i højere grad end tidligere forventes at være i stand til at levere bredere efterretningsanalyser og tegne et rettidigt, præcist og fyldestgørende efterretningsbillede. Justitsministeriet deler på den baggrund også PET's opfattelse af, at det bør overvejes, om udviklingen i PET's efterretningsmæssige virke skal afspejles i PET-loven og forarbejderne hertil. Justitsministeriet vil derfor inddrage synspunkterne i det videre arbejde med en revision af PET-loven.

## **4. PET's tilvejebringelse af oplysninger**

PET-lovens §§ 3 og 4 regulerer PET's muligheder for at tilvejebringe oplysninger.

Efter PET-lovens § 3 kan PET indsamle og indhente oplysninger, der kan have betydning for tjenestens virksomhed. Bestemmelsen er en forudsætning for, at PET kan skaffe sig det informationsberedskab, som er nødvendigt for, at tjenesten kan varetage sine opgaver efter PET-lovens § 1.

Ved »indsamling« af oplysninger forstås ifølge forarbejderne til bestemmelsen tilvejebringelse af oplysninger, der er umiddelbart tilgængelige, herunder fra elektroniske medier.

Med »indhentning« af oplysninger menes tilvejebringelse af oplysninger, der ikke er umiddelbart tilgængelige, men som kan skaffes ved henvendelse til tredjemand, f.eks. en offentlig myndighed, forening, organisation, virksomhed eller en privat person.

Kriteriet »kan have betydning« indebærer, at tjenestens indsamling og indhentning af oplysninger alene skal opfylde en relevansbetingelse, dvs. at det ikke på forhånd kan udelukkes, at oplysningen har relevans for tjenesten. PET er således berettiget til med henblik på en efterfølgende behandling at indsamle og indhente data, hvis disse data på indsamlings- eller indhentningstidspunktet vurderes at kunne have betydning for tjenestens virksomhed.

Efter PET-lovens § 4 skal andre forvaltningsmyndigheder efter anmodning fra PET videregive oplysninger til tjenesten, hvis tjenesten vurderer, at oplysningerne må antages at have betydning for varetagelsen af tjenestens opgaver vedrørende forebyggelse og efterforskning af overtrædelser af straffelovens kapitel 12 og 13. For forvaltningsmyndigheders videregivelse af personoplysninger til brug for tjenestens øvrige opgaver gælder de almindelige databeskyttelses- og forvaltningsretlige regler.

Betingelsen om, at oplysningerne »må antages at have betydning«, indebærer, at der skal være en mere konkret formodning for, at de oplysninger, som PET ønsker at indhente, vil have betydning for PET's opgavevaretagelse. Bestemmelsen gør det muligt for PET at indhente oplysninger om personer på et stadie, hvor der ikke er grundlag for en egentlig mistanke, herunder grundlag for at iværksætte en efterforskning efter retsplejelovens regler eller rejse sigtelse, men hvor der eksempelvis kan være anledning til at undersøge, om der er grundlag for en mistanke, f.eks. som følge af, at den pågældende er tilknyttet en personkreds eller en organisation gruppering mv., som PET undersøger.

Der skal således foreligge en vis sandsynlighed for, at oplysningerne kan bidrage til PET's varetagelse af sine opgaver efter straffelovens kapitel 12 og 13, og det må ikke fremstå som en fjern mulighed, at oplysningerne kan bidrage hertil.

*4.1. Bemærkninger fra TET vedrørende PET's overholdelse af lovgivningen*  
TET har i sit bidrag til rapporten anført, at tilsynets kontroller vedrørende PET's tilvejebringelse af oplysninger siden PET-lovens ikrafttrædelse har vist, at PET i alle tilfælde har overholdt lovgivningens bestemmelser herom.

#### *4.2. Bemærkninger fra Institut for Menneskerettigheder og PET*

Institut for Menneskerettigheder har i sit bidrag til rapporten bemærket, at der i PET-loven er fastsat en meget lav tærskel for PET til at indsamle og indhente oplysninger. Instituttet peger i den forbindelse på, at PET kan indsamle og indhente oplysninger, der kan have betydning for tjenestens virksomhed, og at der heri alene ligger et krav om, at oplysningen skal have generel relevans. Instituttet peger endvidere på, at PET kan forpligte andre forvaltningsmyndigheder til at videregive oplysninger, hvis PET vurderer, at oplysningerne må antages at have betydning, og at der dermed skal fore-

ligge en vis sandsynlighed for, at oplysningen kan bidrage til PET's varetagelse af sine opgaver. Instituttet bemærker på den baggrund, at der med henblik på at sikre et tilstrækkeligt klart og betryggende hjemmelsgrundlag bør ske en skærpelse af kravene til, hvornår PET må indsamle og indhente personoplysninger, og at de nærmere kriterier for PET's udøvelse af disse skønsmæssige beføjelser fastsættes i loven.

PET har i sit bidrag til rapporten bemærket, at det er PET's erfaring, at lovens §§ 3 og 4 generelt understøtter tjenestens mulighed for at tilvejebringe oplysninger. Oplysningerne indgår i et efterretningsmæssigt kredsløb og i en systematisk proces hos PET, hvor de valideres, analyseres og omsættes til efterretninger, herunder analyseprodukter. PET bemærker i den forbindelse, at PET's arbejde i vidt omfang er forebyggende, hvilket indebærer, at tjenesten kan indsamle oplysninger, selvom det er forbundet med usikkerhed, om de personer, der indsamles oplysninger om, reelt har til hensigt at begå strafbare forhold. PET peger på, at efterretningsarbejde ofte har karakter af "at lægge et puslespil", hvor enkeltoplysninger ikke nødvendigvis i sig selv har et belastende indhold, men hvor oplysningerne, når de sammenkædes med andre oplysninger, kan have afgørende betydning for det forebyggende arbejde.

PET bemærker dog, at der er visse punkter, hvor bestemmelserne om PET's tilvejebringelse af oplysninger med fordel kan præciseres med henblik på – også fremover – at sikre et entydigt grundlag for tjenestens muligheder for at arbejde datadrevet. Der henvises i den forbindelse til rapportens afsnit 12 for en nærmere gennemgang af PET-loven som grundlag for data- og analysebaseret efterretningsvirksomhed.

Om PET's indsamling og indhentning af oplysninger anfører PET mere konkret, at PET-lovens § 3 regulerer bl.a. indsamling af oplysninger, hvorved forstås tilvejebringelse af oplysninger, der er umiddelbart tilgængelige. Det er PET's vurdering, at tjenesten efter § 3 kan indsamle offentligt tilgængelige oplysninger, uanset format, struktur eller karakter. Det er ligeledes PET's vurdering, at tjenesten efter bestemmelsen kan indsamle oplysninger, uanset hvorfor oplysningerne er tilgængeliggjort, f.eks. informationer som af forskellige årsager er tilgængeliggjort af den berørte person selv eller af andre end den, som oplysningerne vedrører. Dette gælder også digitale oplysninger, uanset hvordan oplysningerne er tilgængeliggjort, herunder informationer som ikke er søgbare med traditionelle søgemaskiner.

Om andre forvaltningsmyndigheders videregivelse af oplysninger til PET anfører PET, at det er tjenestens vurdering, at det bør fremgå af PET-loven – hvor det er sagligt og proportionalt – at dette vil kunne ske gennem etablering af terminaladgang. PET oplyser i den forbindelse, at indhentning fra andre myndigheder i dag i vidt omfang sker manuelt og ofte er bundet op på specifikke kontaktpunkter hos den enkelte myndighed. En direkte systemadgang (terminaladgang) til udvalgte eksterne myndighedsregistre og -systemer vil ifølge PET medføre en smidigere og hurtigere adgang til relevante oplysninger, som vil styrke PET's operationsparathed og understøtte transformationen mod datadreven efterretningsvirksomhed.

Endvidere kan en terminaladgang ifølge PET minimere risikoen for kompromittering af information om PET's fokus, modus mv. PET bemærker i den forbindelse, at der i visse tilfælde vil kunne opstå situationer, hvor risikoen for kompromittering ikke kan minimeres tilstrækkeligt ved en terminaladgang, og hvor sikkerhedsmæssige hensyn derfor vil tilsige, at udvalgte myndighedsregistre kan indhentes helt eller delvist, jf. afsnit 12.

For at sikre, at der er tillid til, at PET alene indsamler oplysninger via en terminaladgang, når betingelserne herfor er opfyldt, er det ifølge PET væsentligt, at en eventuelt øget anvendelse af terminaladgang af tjenesten undergives passende beskyttelses- og kontrolforanstaltninger.

#### *4.3. Justitsministeriets bemærkninger*

Justitsministeriet har noteret sig bemærkningerne fra Institut for Menneskerettigheder vedrørende en skærpelse af kravene til PET's indsamling og indhentning af personoplysninger. Justitsministeriet har dog samtidig noteret sig, at PET's arbejde i vidt omfang er forebyggende, og at efterretningsarbejde ofte har karakter af »at lægge et puslespil«, hvor enkeltoplysninger ikke nødvendigvis har et belastende indhold, men hvor oplysningen, når den sammenkædes med andre oplysninger, kan have afgørende betydning for det terrorforebyggende arbejde. Det er således Justitsministeriets opfattelse, at PET – som hidtil – bør kunne indsamle og indhente oplysninger, selv om det er forbundet med usikkerhed, om de personer, der undersøges, reelt har til hensigt at begå strafbare forhold. Det er i den forbindelse Justitsministeriets opfattelse, at de hensyn, som vurderes at ligge til grund for instituttets bemærkninger, bør tilgodeses ved PET-lovens regler om sletning.

Justitsministeriet har endvidere noteret sig PET's bemærkninger vedrørende etablering af mulighed for at modtage oplysninger via terminaladgange.

Justitsministeriet bemærker i den forbindelse, at en direkte og hurtig adgang til relevante oplysninger bl.a. kan styrke PET's operationsparathed og samtidig varetage særlige sikkerhedsmæssige hensyn. Justitsministeriet er dog samtidig opmærksom på, at etablering af direkte systemadgange vil være forbundet med en række databeskyttelsesretlige overvejelser, og at der ved en eventuel etablering af terminaladgang bør sikres passende beskyttelses- og kontrolforanstaltninger. Justitsministeriet bemærker i den forbindelse, at PET allerede i medfør af udlændingelovens § 45 a, stk. 4, elektronisk kan indhente oplysninger om en udlænding fra registre og systemer i Udlændingestyrelsen mv. Justitsministeriet har endvidere den 27. april 2022 fremsat et lovforslag om opfølgning på flerårsaftalen om kriminalforsorgens økonomi 2022-2025, hvor der bl.a. lægges op til at indsætte en ny bestemmelse i straffefuldbyrdsloven (§ 66 b, stk. 2), der giver PET mulighed for elektronisk at indhente oplysninger direkte fra kriminalforsorgens systemer.

Justitsministeriet vil inddrage bemærkningerne i det videre arbejde med en revision af PET-loven, herunder overvejelserne om passende beskyttelses- og kontrolforanstaltninger.

#### **5. PET's undersøgelser, efterforskning og brug af tvangsindgreb**

PET-lovens §§ 5 og 6 regulerer PET's adgang til at indlede undersøgelser og iværksætte strafferetlige efterforskninger og tvangsindgreb mv.

Efter PET-lovens § 5 kan PET indlede undersøgelser mod fysiske og juridiske personer, hvis undersøgelserne må antages at have betydning for varetagelse af tjenestens opgaver vedrørende forebyggelse og efterforskning af overtrædelser af straffelovens kapitel 12 og 13 eller er nødvendige til varetagelse af tjenestens øvrige opgaver. PET kan i den forbindelse anvende alle de virkemidler, som tjenesten – inden for de rammer, der følger af lovgivningen, administrative bestemmelser og forvaltningsretlige grundsætninger – anser for hensigtsmæssige.

PET-lovens § 5 regulerer ikke betingelserne for den konkrete tilvejebringelse og den efterfølgende behandling af de enkelte oplysninger, der indgår i undersøgelsen. Dette reguleres af behandlingsreglerne i §§ 3, 4 og 6 a-11.

PET-lovens § 5 regulerer endvidere ikke de metoder, som PET kan anvende til at indsamle og indhente oplysninger i forbindelse med en undersøgelse. De nærmere regler om PET's virkemidler fremgår af administrativt fastsatte retningslinjer.

PET er endvidere – som andre forvaltningsmyndigheder – underlagt almindelige forvaltningsretlige retsgrundsætninger, herunder de almindelige principper om saglig forvaltning og proportionalitet. Det indebærer bl.a., at de midler og metoder, som PET anvender til at indsamle eller indhente oplysninger, skal være egnede hertil, at mindre indgribende midler og metoder ikke skønnes at være tilstrækkelige, og at den valgte metode ikke må stå i et misforhold til det formål, der søges opnået med indsamlingen eller indhentningen af oplysningerne.

I det omfang PET ønsker at tilvejebringe oplysninger ved brug af straffeprocessuelle tvangsindgreb, vil det alene kunne ske i forbindelse med efterforskning og under iagttagelse af retsplejelovens regler herom, jf. PET-lovens § 6. Bestemmelsen har til formål at understrege, at bestemmelserne i §§ 3-5 om PET's adgang til at tilvejebringe oplysninger og indlede undersøgelser ikke giver PET en selvstændig hjemmel til at iværksætte en strafretlig efterforskning eller tvangsindgreb mv.

### *5.2. Bemærkninger fra de uafhængige efterretningseksperter, PET og Institut for Menneskerettigheder*

De uafhængige efterretningseksperter har i deres bidrag til rapporten bemærket, at PET's indhentning af oplysninger efter PET-loven er fordelt på tre forskellige *spor*: indsamling og indhentning af oplysninger efter PET-lovens §§ 3 og 4, undersøgelser mod fysiske og juridiske personer efter PET-lovens § 5, og efterforskning og tvangsindgreb mv. efter reglerne i retsplejeloven, jf. PET-lovens § 6.

Efterretningseksperterne bemærker i den forbindelse, at der ikke i loven er taget stilling til, hvilke indhentningsmetoder der operationelt skal anvendes under de enkelte spor. Dette kan ifølge efterretningseksperterne skabe uklarhed om, hvilket spor der bør følges i konkrete sammenhænge. Eksperterne vurderer derfor, at der bør skabes en tættere sammenhæng mellem de tre forskellige spor og de indhentningsmetoder, som PET anvender.

PET har i sit bidrag til rapporten bemærket, at det er PET's vurdering, at PET's operative behov for at foretage undersøgelser er fuldt ud dækket af de gældende materielle betingelser.

Institut for Menneskerettigheder har i sit bidrag til rapporten bemærket, at PET-loven er holdt i meget generelle og vage vendinger, og at den kun forholder sig meget overordnet til de fleste af tjenestens arbejdsopgaver. Instituttet bemærker samtidig, at PET-loven primært fokuserer på PET's behandling af personoplysninger, og at den mangler et tilsvarende fokus på andre områder af PET's virksomhed. Instituttet peger i den forbindelse på, at loven ikke regulerer PET's arbejde "i marken", herunder brugen af agenter og meddelere, og at det er væsentligt, at loven udvides, så den regulerer alle dele af PET's virksomhed, herunder grundstrukturene for PET's operationelle virksomhed.

### *5.3. Justitsministeriets bemærkninger*

Justitsministeriet har noteret sig bemærkningerne fra de uafhængige efterretningsekspertter og PET om PET's metoder til indhentning af oplysninger. Justitsministeriet har ligeledes noteret sig bemærkningerne fra Institut for Menneskerettigheder.

Justitsministeriet skal i den forbindelse bemærke, at det fremgår af bemærkningerne til PET-loven, at både udvalget bag betænkningen om PET og FE og Justitsministeriet vurderer, at de nærmere regler om PET's virkemidler forsvarligt kan ske i administrativt fastsatte retningslinjer. Det fremgår i den forbindelse, at Justitsministeriet bl.a. har lagt vægt på, at PET alene kan foretage tvangsindgreb i overensstemmelse med de betingelser, der er fastsat i retsplejeloven og eventuelt politiloven, som også gælder for PET. De mest indgribende virkemidler, som PET kan tage i anvendelse over for borgerne, er således udtrykkeligt reguleret i lovgivningen, herunder kan anvendelsen af tvangsindgreb som udgangspunkt umiddelbart prøves af domstolene, og i en række tilfælde er der krav om forudgående domstolsprøvelse.

I forhold til Institut for Menneskerettigheders bemærkninger om PET's anvendelse af meddelere mv. fremgår det af forarbejderne til PET-lovens § 5, at det forudsættes, at PET's brug af meddelere, kontakter, agenter mv. i forbindelse med en undersøgelse fortsat tillige skal opfylde betingelser, der svarer til de gældende administrativt fastsatte regler for brug af disse særlige virkemidler, jf. PET's retningslinjer af 1. maj 2009 om kilder mv. sammenholdt med Rigsadvokatens meddelelse nr. 2/2005 om retningslinjer vedrørende meddelere. Indholdet af disse retningslinjer er nærmere beskrevet i forarbejderne til PET-loven. Det fremgår endvidere, at udvalget bag betænkningen til PET-loven ikke har fundet grundlag for at foreslå ændringer i den administrative regulering af PET's brug af kilder, og at det er udvalgets

vurdering, at disse regler af hensyn til PET's arbejde og metoder ikke bør være offentligt tilgængelige.

Justitsministeriet finder ikke, at bemærkningerne fra de uafhængige efterretningseksperter og Institut for Menneskerettigheder eller erfaringer med PET-loven i øvrigt danner grundlag for at ændre på den nuværende tilgang til reguleringen af PET's virkemidler og metoder, hvorefter reglerne herom, bl.a. af hensyn til beskyttelse af PET's arbejde og metoder, fremgår af administrativt fastsatte retningslinjer. Justitsministeriet bemærker i den forbindelse helt generelt, at det fremgår af § 2, stk. 5, i lov om etablering af et udvalg om forsvarets og politiets efterretningstjenester (UET-loven), at regeringens forud for udstedelsen af retningslinjer for efterretningstjenesternes virksomhed underretter Udvalget vedrørende Efterretningstjenesterne om indholdet af disse.

Justitsministeriet finder således ikke grundlag for at indføre yderligere regulering af PET's brug af virkemidler i PET-loven.

Justitsministeriet vil i forlængelse af denne rapport drøfte med PET, om tjenestens erfaringer med retningslinjerne måtte give anledning til at foretage en ajourføring i forhold til beskrivelse eller anvendelse af nyere arbejdsmetoder mv.

## **6. PET's interne behandling af oplysninger**

PET-lovens §§ 6 a, 7 og 8 indeholder de primære betingelser for PET's interne behandling af oplysninger, som er tilvejebragt eller modtaget af PET.

I PET-lovens § 6 a, stk. 1-5, er der fastsat en række grundlæggende principper for behandling af oplysninger om fysiske og juridiske personer, herunder kravet om, at oplysningerne skal behandles i overensstemmelse med god databehandlingsskik.

PET-lovens §§ 7 og 8 regulerer, hvornår PET kan behandle oplysninger om fysiske og juridiske personer. Efter bestemmelserne kan PET behandle oplysninger herom, hvis behandlingen 1) sker med samtykke, 2) må antages at have betydning for varetagelsen af tjenestens opgaver vedrørende forebyggelse og efterforskning af overtrædelser af straffelovens kapitel 12 og 13, eller 3) er nødvendig for varetagelsen af tjenestens øvrige opgaver.



Kriteriet om, at behandlingen »må antages at have betydning«, er det samme, som gælder for PET's adgang til at anmode andre forvaltningsmyndigheder om at videregive oplysninger til tjenesten, jf. afsnit 4, og er udtryk for, at kravet til PET's behandling af personoplysninger lempes, hvis behandlingen vedrører tjenestens opgaver med forebyggelse og efterforskning af overtrædelser af straffelovens kapitel 12 og 13.

Kriteriet om, at behandlingen »er nødvendig«, indeholder et krav om, at PET efter en konkret vurdering må antages at have behov for at behandle den pågældende oplysning for at kunne varetage sine opgaver. Kriteriet gælder for PET's adgang til at behandle oplysninger vedrørende tjenestens øvrige opgaver, dvs. andre opgaver end dem som er forbundet med forebyggelse og efterforskning af overtrædelser af straffelovens kapitel 12 og 13.

#### *6.1. Bemærkninger fra TET vedrørende PET's overholdelse af lovgivningen*

TET har i sit bidrag anført, at tilsynets kontroller vedrørende PET's behandling af oplysninger i perioden 2014-2016 viste, at PET generelt havde vanskeligheder med at iagttage lovgivningens krav om, at personoplysninger skulle slettes, når PET ikke længere anså oplysningerne for nødvendige for varetagelsen af sine opgaver, og behandlingsbetingelserne i PET-lovens §§ 7 og 8 dermed ikke længere var opfyldt. TET bemærker dog, at loven senere blev præciseret med indførelsen af PET-lovens § 9 a, som trådte i kraft den 1. marts 2017<sup>4</sup>. TET bemærker, at tilsynets kontroller i perioden 2017-2020 herefter viste, at PET generelt overholdt behandlingsbetingelserne i PET-lovens §§ 7 og 8, jf. § 9 a. Der henvises til afsnit 7.2. nedenfor for en nærmere gennemgang og omtale af PET-lovens § 9 a.

TET bemærker for de øvrige dele af tilsynets kontrol vedrørende PET's behandling af oplysninger, at PET i visse tilfælde har behandlet personoplysninger i transitsystemer (som er midlertidige lagringssteder som f.eks. fællesdrev og personlige drev, hvor oplysninger kan opbevares uden for godkendte dokumentationssystemer) i strid med PET-lovgivningen, herunder PET's egen vejledning for brug af transitsystemer. Der kan i den forbindelse henvises til TET's årsredegørelser for en nærmere gennemgang af disse kontroller.

---

<sup>4</sup> Jf. lov nr. 1727 af 27. december 2016 om ændring af lov om Politiets Efterretningstjeneste (PET) (Ændring af PET's opgaver i forhold til den alvorligste organiserede kriminalitet og PET's forpligtelse til sletning af oplysninger)

## 6.2. Bemærkninger fra PET

PET har bemærket, at tjenesten har behov for at udnytte mulighederne i den teknologiske udvikling, herunder omfavne ny teknologi, der modsvarer tidens foranderlige og komplekse trusselsbillede samt øge fokus på større datamængder og håndteringen heraf, hvis tjenesten også fremover effektivt skal kunne løse sine opgaver. Det vil ifølge PET bl.a. omfatte fortsat anskaffelse, udvikling og vedligeholdelse af de it-redskaber, der er nødvendige for at understøtte tilvejebringelse, bearbejdning, analyse og håndtering i øvrigt af større datamængder.

PET vurderer, at der i nogle tilfælde er behov for at anvende oplysninger, herunder produktionsdata, som er personhenførbare, ved såvel test som udvikling. PET anfører på den baggrund, at det kan overvejes præciseret med en eksplicit hjemmel, at PET har mulighed for i nødvendigt omfang at behandle oplysninger med henblik på systemudvikling. PET henviser i den forbindelse til tilsvarende bestemmelser i skattekontrollovens § 67 a, stk. 1-3, som indsat ved lov nr. 2612 af 28. december 2021.

PET har endvidere bemærket, at det fremgår af forarbejderne til PET-loven, at tjenesten ved behandling af personoplysninger i forbindelse med sikkerhedsundersøgelser som udgangspunkt skal indhente et samtykke fra den person, som oplysningerne vedrører (den registrerede), medmindre de øvrige betingelser for behandling af oplysningerne undtagelsesvis er opfyldt. PET peger på, at det i forbindelse med en revision af PET-loven kan overvejes, om behandlingsgrundlaget for PET's interne behandling i forbindelse med sikkerhedsundersøgelser som hovedregel skal findes i en nødvendighedsbetingelse, jf. PET-lovens § 7, stk. 1, nr. 3. Det gælder ifølge PET både for PET's egne sikkerhedsgodkendelsessager samt sikkerhedsundersøgelser for andre myndigheder. PET bemærker særligt hertil, at manglende samtykke fra en ansat i forbindelse med en fornyelse af sikkerhedsgodkendelsen i praksis medfører, at denne ikke længere vil kunne opretholde sin godkendelse og dermed ansættelsesforholdet. Dette kan ifølge PET give anledning til overvejelser i forhold til frivilligheden af samtykket.

PET bemærker endelig, at det i sammenhæng hermed ligeledes vil være relevant at overveje, om andre forvaltningsmyndigheder – som en tilføjelse til PET-lovens § 4 – skal pålægges en videregivelsespligt, når tjenesten vurderer, at det er nødvendigt til brug for sikkerhedsundersøgelser.

### *6.3. Justitsministeriets bemærkninger*

Justitsministeriet har noteret sig bemærkningerne fra TET og PET og vil inddrage dem i det videre arbejde med en revision af PET-loven.

For så vidt angår PET's bemærkninger om behovet for samtykke i forbindelse med sikkerhedsundersøgelser, er det Justitsministeriets vurdering, at det giver anledning til mere principielle overvejelser, hvis der skal ændres på det klare udgangspunkt om, at de pågældende personer samtykker til foretagelse af sikkerhedsundersøgelsen.

### **7. PET's sletning af oplysninger**

PET-lovens § 9 fastsætter en overordnet slettefrist for oplysninger, der opbevares hos PET. Efter § 9, stk. 1, skal PET, medmindre andet følger af lov eller bestemmelser fastsat i medfør af lov, slette oplysninger om fysiske og juridiske personer, der er tilvejebragt som led i undersøgelser eller efterforskning rettet mod sådanne personer, når der ikke i forbindelse med undersøgelsen eller efterforskningen er tilvejebragt nye oplysninger inden for de seneste 15 år. Efter § 9, stk. 2, kan sletning efter stk. 1 undlades, hvis væsentlige hensyn til varetagelsen af PET's opgaver, jf. § 1, gør det nødvendigt.

I PET-bekendtgørelsen er der fastsat supplerende regler om PET's sletning af personoplysninger. Efter PET-bekendtgørelsens § 1 kan PET føre elektroniske journaler med sager vedrørende efterretningstjenestens virksomhed. PET skal senest 10 år fra sagsoprettelsen i sin elektroniske journal slette sager, som ikke indeholder oplysninger om fysiske og juridiske personer, der er tilvejebragt som led i undersøgelser eller efterforskninger rettet mod sådanne personer. Sletning kan dog undlades, hvis væsentlige hensyn til varetagelsen af tjenestens opgaver gør det nødvendigt, og TET underrettes herom. Efter PET-bekendtgørelsens § 2 kan PET endvidere føre særlige databaser i tilknytning til efterretningstjenestens operative og administrative opgaver. PET fastsætter for oplysninger, som ikke er tilvejebragt som led i undersøgelser eller efterforskning, en slettefrist for den enkelte person eller oplysning i databasen på indtil 5 år fra indførelsen i databasen. Dog kan PET efter underretning af tilsynet undtagelsesvis fastsætte længere frister. PET kan desuden, når særlige behov tilsiger det og efter underretning af TET, fastsætte slettefrister, som ikke henføres til indførelsestidspunktet.

I 2017 blev der endvidere indsat en ny bestemmelse i PET-loven som § 9 a<sup>5</sup>. Det fremgår af § 9 a, stk. 1, at hvis PET i forbindelse med sine aktiviteter bliver opmærksom på, at sager eller dokumenter mv. ikke længere opfylder behandlingsbetingelserne i § 7, stk. 1, og § 8, stk. 1, skal disse slettes, uanset om slettefristen i § 9 eller frister fastsat i medfør af § 7, stk. 2, eller § 8, stk. 2, er udløbet, jf. stk. 1. Det fremgår endvidere, at PET ikke i øvrigt er forpligtet til løbende af egen drift at gennemgå tjenestens sager og dokumenter mv. med henblik på at vurdere, om betingelserne i § 7, stk. 1, og § 8, stk. 1, fortsat er opfyldt.

Det fremgår af § 9 a, stk. 2, at PET uanset bestemmelserne i §§ 6 a-9 ikke er forpligtet til at slette oplysninger, der ikke opfylder betingelserne i § 7, stk. 1, og § 8, stk. 1, hvis oplysningerne indgår i dokumenter mv., som i øvrigt opfylder betingelserne i § 7, stk. 1, og § 8, stk. 1.

Lovændringen med indførelsen af § 9 a blev gennemført på baggrund af TET's årsredegørelse for 2015, hvori tilsynet påpegede en række afvigelser i TET's og PET's opfattelse af de pligter, der fulgte af PET-loven.

Justitsministeriet fremsatte på den baggrund i november 2016 forslag til lov om ændring af PET-loven med indførelsen af en ny bestemmelse i § 9 a, der udtrykkeligt fastslår rækkevidden af PET's forpligtelser til at slette oplysninger, som ikke længere opfylder behandlingsbetingelserne i §§ 7 og 8. Formålet med bestemmelsen var at skabe den rette balance mellem hensynet til, at PET ikke i unødigt omfang behandler oplysninger om personer, som ikke er nødvendige for varetagelsen af PET's opgaver, og på den anden side, at PET's operative ressourcer anvendes til PET's kerneopgaver, herunder med at forebygge og bekæmpe terrorisme mv., frem for på administrativt arbejde i forbindelse med gennemgang af sager og dokumenter mv. med henblik på løbende at overveje sletning. Lovændringen trådte i kraft den 1. marts 2017.

#### *7.1. Bemærkninger fra TET og PET vedrørende PET's overholdelse af lovgivningen*

TET har om tilsynets seneste kontroller vedrørende PET's sletning af oplysninger bemærket, at PET i et ikke ubetydeligt omfang ikke har overholdt slettefristerne i PET-lovens § 9, stk. 1, og PET-bekendtgørelsens § 1, stk. 2,

---

<sup>5 5</sup> Jf. lov nr. 1727 af 27. december 2016 om ændring af lov om Politiets Efterretningstjeneste (PET) (Ændring af PET's opgaver i forhold til den alvorligste organiserede kriminalitet og PET's forpligtelse til sletning af oplysninger)

og § 2, stk. 2, jf. også TET's årsredegørelser for 2017-2020. Tilsynet bemærker endvidere, at PET ikke har prioriteret tilstrækkeligt med ressourcer til at vurdere, om tjenesten vil undlade sletning af sager inden udløbet af slettefristerne. Tilsynet bemærker, at det således sker systematisk, at PET først tager stilling til undladelse af sletning efter, at slettefristerne er udløbet. Endvidere er det tilsynets erfaring, at det i praksis kan være vanskeligt at identificere bl.a. tilvejebringelsestidspunktet eller indhentningstidspunktet for en oplysning. Tilsynet anbefaler på den baggrund, at der indføres samme begyndelsestidspunkt for beregning af slettefrister for henholdsvis undersøgelses-, efterforsknings- og journalsager, som af hensyn til en håndterbar revision bør være oprettelsestidspunktet. Tilsynet bemærker, at slettefristen for undersøgelses- og efterforskningsager i den forbindelse eventuelt kan forlænges.

TET bemærker endvidere, at PET i visse tilfælde ikke har fastsat en slettefrist for oplysninger i tjenestens databaser eller har fastsat en slettefrist, hvor begyndelsestidspunktet for slettefristen ikke regnes fra indførelsen af oplysningen i databasen. TET bemærker i den forbindelse, at TET og PET har været uenige i fortolkningen af PET-bekendtgørelsens § 2, stk. 2. Der henvises til TET's årsredegørelser for 2019 og 2020 vedrørende PET for en nærmere gennemgang af TET's kontroller af PET's databaser.

TET bemærker endelig, at PET's medarbejdere generelt har overholdt PET-loven, PET-bekendtgørelsen og PET-sikkerhedsbekendtgørelsens frister for journalisering og sletning af personoplysninger, og at medarbejderne generelt har været opmærksomme på, at behandling af personoplysninger skete i overensstemmelse med lovgivningens frister herfor.

PET har oplyst, at tjenesten har stor fokus på at løse udfordringerne forbundet med at opbygge et system, som effektivt sikrer, at PET får slettet de rigtige oplysninger på det rigtige tidspunkt, og at PET i vidt omfang har fået indhentet efterslæbet med at revidere gamle sager i journalsystemerne. PET har således i 2020 gennemført en række omfattende ændringer i tjenestens sletteprocedurer for så vidt angår sletning af oplysninger i journalsystemerne.

*7.2. Bemærkninger fra Institut for Menneskerettigheder, de uafhængige efterretningseksperter, TET og PET vedrørende ændringen af PET-loven fra 2016 om bl.a. dynamisk sletning (§ 9 a)*

Institut for Menneskerettigheder har i sit bidrag til rapporten bemærket, at PET ikke er forpligtet til at slette personoplysninger, der ikke er nødvendige for PET's arbejde, hvis oplysningerne indgår i dokumenter, som fortsat opfylder betingelserne for behandling. PET har heller ikke en pligt til løbende at vurdere behovet for den fortsatte registrering af personoplysninger. Instituttet bemærker hertil, at PET tidligere har været underlagt sådanne forpligtelser, men at forpligtelserne udgik af PET-loven med lovændringen i 2016. Instituttet bemærker, at krav til sletning af unødvendige oplysninger og til den løbende vurdering af behovet for den fortsatte registrering af personoplysninger efter instituttets opfattelse på ny bør indføres i loven.

De uafhængige efterretningseksperter har i deres bidrag til rapporten bemærket, at en model, hvorefter PET dynamisk (og løbende) skal revidere alle lovligt tilvejebragte personoplysninger synes uhensigtsmæssig, idet ressourceforbruget ville være betydeligt og med al sandsynlighed ville påvirke PET's mulighed for at forebygge, efterforske og modvirke forbrydelser mod statens selvstændighed og sikkerhed mv. De uafhængige efterretningseksperter anfører således, at lovændringen fra 2016 med indførelsen af § 9 a skaber klarhed om retsstillingen på området og er udtryk for realisme i lovgivningen.

TET har bemærket, at PET efter lovændringen ikke længere er forpligtet til løbende af egen drift at gennemgå tjenestens sager og dokumenter mv. med henblik på at slette personoplysninger, for hvilke behandlingsbetingelserne ikke længere er opfyldt. PET er efter ændringen alene forpligtet til at slette sager og dokumenter, som tjenesten i forbindelse med sine aktiviteter bliver opmærksom på ikke længere opfylder de nævnte behandlingsbetingelser. Det er TET's vurdering, at PET yderst sjældent vil blive opmærksom herpå, da fokus for tjenestens medarbejdere naturligt er løsningen af tjenestens operative opgaver, og for tilsynet vil det i øvrigt være forbundet med betydelige vanskeligheder at vurdere, om tjenesten har erkendt, at behandlingsbetingelserne ikke længere er opfyldt.

Tilsynet bemærker i den forbindelse, at en kontrol med tjenestens overholdelse af behandlingsbetingelserne vil have yderst begrænset relevans, idet tilsynet alene vil skulle påse, at PET sletter de sager og dokumenter, som

tjenesten i forbindelse med sine aktiviteter bliver opmærksom på ikke længere opfylder de nævnte behandlingsbetingelser. Den omstændighed, at PET herunder vil skulle slette sager og dokumenter mv., som tilsynet i forbindelse med sine stikprøvekontroller bliver opmærksom på ikke længere opfylder de nævnte behandlingsbetingelser, ændrer ikke ved tilsynets vurdering heraf. Efter tilsynets opfattelse indebærer lovændringen således, at behandlingsbetingelserne i det væsentlige er sat ud af kraft, ligesom det efter tilsynets opfattelse har medført en betydelig indskrænkning af de opgaver, som tilsynet hidtil har anset for sine væsentligste, og derfor bevirker, at tilsynet har måttet revurdere tilrettelæggelsen af sine kontroller.

Tilsynet bemærker hertil, at tilsynets kontrol med PET's behandling og sletning af oplysninger således har ændret karakter, herunder at tilsynet ikke længere i samme omfang vurderer personoplysninger på oplysningsniveau, men alene vurderer, om sager eller poster i tjenestens centrale journalsystemer og databaser har overskredet lovgivningens slettefrister, eller om personoplysninger i tjenestens transitsystemer behandles i overensstemmelse med reglerne i sikkerhedsbekendtgørelsen og tjenestens vejledning herfor.

PET har om lovændringen fra 2016 vedrørende dynamisk sletning bemærket, at en pligt for PET til løbende at gennemgå samtlige sager og dokumenter mv. med henblik på at sikre, at der ikke opbevares oplysninger, som der konkret ikke er behov for, ville være overordentlig ressourcekrævende for PET. PET bemærker således, at indførelsen af § 9 a efter PET's opfattelse gavner tjenestens muligheder for at varetage sine kerneopgaver.

PET bemærker dog samtidig, at det i praksis er svært for PET's operative medarbejdere at se på tværs af alle sager og vurdere, om en sag eller et dokument i den forbindelse skal slettes. En medarbejder vil typisk ikke gennemgå hele sagen og alle dens dokumenter og vil dermed ikke kunne vurdere, om behandlingsbetingelserne – udover i den konkrete sammenhæng – er opfyldt, ligesom den enkelte medarbejder som oftest ikke har den fornødne indsigt til at kunne vurdere relevansen af den pågældende oplysning for PET's samlede virksomhed.

PET peger på, at slettebestemmelsen i § 9 a, stk. 1, i praksis typisk anvendes i forbindelse med henvendelser fra TET, hovedsageligt foranlediget af tilsynets almindelige kontrolvirksomhed. Når tilsynet retter henvendelse til

PET med spørgsmål om, hvorvidt behandlingsbetingelserne fortsat er opfyldt for en given oplysning mv., vil vurderingen heraf således ske med et overordnet blik på alle PET's opgaver.

PET bemærker endelig, at når der ses bort fra de situationer, hvor materialet gennemgås på baggrund af henvendelser fra TET, synes PET's hidtidige erfaringer med anvendelsen af bestemmelsen at understøtte tilsynets vurdering af, at PET yderst sjældent vil blive opmærksom på, at en oplysning ikke længere opfylder behandlingsbetingelserne, da fokus for tjenestens medarbejdere naturligt er løsningen af tjenestens operative opgaver. Det er således PET-lovgivningens overordnede slettefrister, der som klar hovedregel bliver bestemmende for, hvornår en oplysning slettes.

### *7.3. Justitsministeriets bemærkninger*

Justitsministeriet har noteret sig bemærkningerne fra TET om, at tilsynets seneste kontroller (2017-2020) har vist, at PET i et ikke ubetydeligt omfang ikke har overholdt de overordnede slettefrister i PET-lovgivningen.

Justitsministeriet har samtidig noteret sig, at PET har stor fokus på at få opbygget et system, som effektivt sikrer, at tjenesten får slettet de rigtige oplysninger på det rigtige tidspunkt, og at PET i vidt omfang har indhentet efterslæbet med at revidere gamle sager i journalsystemerne.

Justitsministeriet bemærker, at ministeriet med virkning fra den 12. april 2022 har ændret PET-bekendtgørelsens § 2, således at PET fremover kan fastsætte slettefrister for PET's særlige databaser, som ikke regnes fra indførelsetidspunktet, når særlige behov tilsiger det og efter underretning af TET. Det er Justitsministeriets vurdering, at præciseringen af bekendtgørelsen vil skabe større gennemsigtighed for TET, idet den fastsatte slettefrist i højere grad vil afspejle det reelle tidsrum, hvor det er nødvendigt for PET at opbevare oplysningerne i tjenestens særlige databaser. Derudover vil PET ikke skulle bruge unødvendige ressourcer på at forlænge slettefristen for oplysninger, som tjenesten på forhånd ved vil være nødvendig for tjenestens opgavevaretagelse i længere tid end den nuværende 5-årige slettefrist. Det bemærkes, at udgangspunktet fortsat vil være, at slettefristerne i PET's særlige databaser regnes fra indførelsetidspunktet, og størstedelen af PET's særlige databaser forventes derfor fortsat at have en slettefrist, som beregnes fra indførelsetidspunktet.



Justitsministeriet vil derudover i forbindelse med det videre arbejde med en revision af PET-loven inddrage spørgsmålet om PET's overholdelse af slettefristerne i PET-lovgivningen. Det er i den forbindelse afgørende, at det sikres, at personoplysninger ikke frit kan lagres i PET's systemer. Det er dog samtidig vigtigt, at PET ikke er underlagt sletteregele, som PET skal bruge uforholdsmæssigt mange ressourcer på at leve op til. I den forbindelse er der efter Justitsministeriets opfattelse anledning til at overveje det hensigtsmæssige i, at lovgivningens sletteregele umiddelbart også finder anvendelse på PET's indhentning af almindeligt tilgængeligt offentligt materiale, som opslagsværker, aviser, bøger mv. Iagttagelse af sletteregele for så vidt angår denne type oplysninger forekommer at lægge beslag på en mængde ressourcer for både PET og TET, som ikke står mål med de hensyn sletteregele har til formål at varetage.

Justitsministeriet har endvidere noteret sig bemærkningerne fra Institut for Menneskerettigheder, de uafhængige efterretningseksperte, TET og PET vedrørende indførelsen af § 9 a.

Justitsministeriet bemærker i forlængelse heraf, at det er vigtigt at sikre den rette balance mellem, at PET i tilstrækkeligt omfang får slettet oplysninger, der ikke længere er relevante for tjenestens virksomhed, og at PET fokuserer sine ressourcer på at løse sine operative kerneopgaver. Denne balance skal endvidere ses i lyset af det komplekse og omskiftelige trusselsbillede og den stigende mængde data, som PET behandler, bl.a. som følge af den teknologiske udvikling.

Justitsministeriet vil på den baggrund inddrage bemærkningerne i det videre arbejde med en revision af PET-loven, herunder vurdere om anvendelsen af bestemmelsen svarer til forudsætningerne bag lovændringen, og om bestemmelsen sikrer den rette balance mellem operative hensyn og sletning af oplysninger.

## **8. PET's videregivelse af oplysninger**

PET-lovens § 10 regulerer PET's videregivelse af oplysninger.

Efter § 10, stk. 1, kan PET videregive oplysninger til Forsvarets Efterretningstjeneste (FE), hvis videregivelsen kan have betydning for varetagelsen af tjenesternes opgaver.

Efter § 10, stk. 2, finder §§ 6 a og 7 anvendelse for PET's videregivelse af personoplysninger til andre danske forvaltningsmyndigheder, private, udenlandske myndigheder og internationale organisationer. For videregivelse af oplysninger om rent private forhold finder databeskyttelseslovens § 8, stk. 2, ligeledes anvendelse.

Efter § 10, stk. 3, finder § 6 a, stk. 1-5 og 7, og § 8 anvendelse for PET's videregivelse af oplysninger om juridiske personer til andre danske forvaltningsmyndigheder, private, udenlandske myndigheder og internationale organisationer.

Betingelserne for videregivelse efter stk. 2 og 3 suppleres af en betingelse i stk. 4, hvorefter PET's videregivelse af oplysninger om fysiske og juridiske personer kun kan ske, hvis videregivelsen efter en konkret vurdering må anses for forsvarlig.

*8.1. Bemærkninger fra TET vedrørende PET's overholdelse af lovgivningen*  
TET anfører om tilsynets kontroller vedrørende PET's videregivelse af oplysninger, at PET siden PET-lovens ikrafttrædelse har overholdt lovgivningens bestemmelser herom.

#### *8.2. Justitsministeriets bemærkninger*

Justitsministeriet har i de indhentede bidrag ikke modtaget bemærkninger vedrørende PET-lovens § 10, og Justitsministeriet har heller ikke fundet anledning til at komme med bemærkninger til bestemmelsen. Justitsministeriet har i øvrigt noteret sig, at TET's kontroller har vist, at PET løbende har overholdt bestemmelsen.

### **9. Lovlig politisk virksomhed**

PET-lovens § 11 vedrører PET's behandling af oplysninger om lovlig politisk virksomhed.

Efter § 11, stk. 1, kan lovlig politisk virksomhed, der udøves af en her i landet hjemmehørende fysisk person, ikke i sig selv begrunde, at PET behandler oplysninger om den pågældende. Efter bestemmelsens stk. 2 afskærer bestemmelsen i stk. 1 dog ikke PET fra at behandle oplysninger om en persons politiske virksomhed med henblik på at afklare, om virksomheden er lovlig. Ifølge stk. 3 afskærer bestemmelsen i stk. 1 heller ikke PET fra ved behandlingen af oplysninger om politiske foreninger og organisationer at medtage oplysninger om, hvem der udgør ledelsen.

### *9.1. Bemærkninger fra TET vedrørende PET's overholdelse af lovgivningen*

TET har om tilsynets kontrol vedrørende PET's overholdelse af reglerne om lovlig politisk virksomhed bemærket, at PET i perioden 2014-2017 har overholdt lovgivningen herom. For perioden 2018-2020 bemærker tilsynet, at kontrollerne viste, at PET i visse tilfælde har behandlet oplysninger om personers lovlige politiske virksomhed, som burde have været slettet i medfør af PET-lovens § 11, stk. 1 og 2.

### *9.2. Bemærkninger fra TET og PET vedrørende fortolkningen af PET-lovens § 11*

TET har bemærket, at tilsynets kontrol med PET's overholdelse af bestemmelsen om lovlig politisk virksomhed i 2018 gav anledning til drøftelser mellem tilsynet og PET vedrørende fortolkningen af PET-lovens § 11, stk. 1 og 2.

Tilsynet bemærker i den forbindelse, at det er tilsynets opfattelse, at PET-lovens § 11, stk. 1, har et selvstændigt retsindhold og ikke blot er et accessorium til behandlingsreglen i PET-lovens § 7. Bestemmelsen indebærer ifølge TET dermed en pligt for PET til at slette oplysninger, som behandles i strid med PET-lovens § 11, stk. 1. Det er endvidere tilsynets opfattelse, at PET efter bestemmelsens stk. 2 er forpligtet til løbende at gennemgå oplysninger, som er indsamlet med henblik på at undersøge, om en politisk virksomhed er lovlig, og i den forbindelse slette oplysninger om politisk virksomhed, som undersøgelsen har vist er lovlig. Tilsynet peger i den forbindelse på, at PET-lovens § 9 a efter tilsynets opfattelse må fortolkes indskrænkende, således at PET er forpligtet til løbende at slette oplysninger, som behandles i strid med PET-lovens § 11, stk. 1, uanset at oplysningerne indgår i dokumenter, som i øvrigt indeholder oplysninger, der er relevante for tjenesten af behandle. TET redegør i sit bidrag til rapporten nærmere for tilsynets fortolkning af PET-lovens § 11. Tilsynets fortolkning fremgår ligeledes af TET's årsredegørelse for 2019 vedrørende PET, afsnit 2.3, hvortil der i øvrigt henvises.

TET bemærker endelig, at tilsynet og PET i 2019 drøftede tilsynets fortolkning af PET-lovens § 11, og at PET efterfølgende tilkendegav, at PET havde noteret sig tilsynets opfattelse og havde slettet de oplysninger, som tilsynet i 2019 havde påpeget burde have været slettet i medfør af PET-lovens § 11, stk. 1 og 2. PET har desuden i lyset af drøftelserne med TET justeret tjenestens retningslinjer herom.

PET har tilsvarende i sit bidrag til rapporten peget på, at der siden ikrafttrædelsen af PET-loven har været tvivl om rækkevidden af bestemmelsen om lovlig politisk virksomhed, og at TET og PET som følge heraf har haft drøftelser om fortolkningen og rækkevidden af bestemmelsen. PET bemærker i den forbindelse, at det er PET's vurdering, at PET må behandle oplysninger om lovlig politisk virksomhed, når behandlingsbetingelserne i PET-lovens § 7 eller § 8 er opfyldt, hvorved oplysningerne om lovlig politisk virksomhed "*ikke i sig selv*" begrundes behandlingen. Det vil f.eks. være tilfældet, hvis tjenesten behandler en oplysning om en demonstration som led i sin opgave med at lave en sikkerhedsvurdering. Afgrænsningen kan imidlertid give anledning til tvivl, og det er som følge heraf PET's vurdering, at samspillet mellem § 11 og §§ 7 og 8 med fordel kan præciseres i forbindelse med en revision af PET-loven. PET bemærker endvidere, at det bør undersøges, i hvilket omfang PET's forpligtelse til at gennemgå og slette oplysninger efter lovens § 11, stk. 1, henholdsvis stk. 2, kan præciseres i loven, herunder navnlig set i forhold til lovens § 9 a, jf. afsnit 7.2. og formålet med bestemmelsen.

PET bemærker endelig, at det i forbindelse med en revision af PET-loven vil være hensigtsmæssigt at få fastlagt rækkevidden af reglerne om lovlig politisk virksomhed i PET-lovens § 11 i relation til tjenestens behandling af store datamængder til efterretningsmæssige analyseformål, hvor behandlingen ikke i sig selv er begrundet i PET's interesse i enkeltpersoner eller deres politiske aktiviteter. Der henvises til afsnit 12 for en nærmere gennemgang og omtale af PET-loven som grundlag for data- og analysedrevet efterretningsvirksomhed.

### *9.3. Justitsministeriets bemærkninger*

Justitsministeriet skal indledningsvis bemærke, at det fremgår af bemærkningerne til PET-loven, at et grundlæggende og overordnet synspunkt i et demokrati som det danske, der bygger på retsstatslige principper og borgerlige frihedsrettigheder, herunder ytrings-, forsamlings- og foreningsfrihed, ifølge udvalget bag betænkningen om PET og FE må være, at en efterretningstjeneste ikke skal kunne føre en generel anskuelses- eller sindelagskontrol med landets borgere.

Det fremgår samtidig af bemærkningerne til PET-loven, at et sådant forbud efter udvalgets vurdering ikke bør være undtagelsesfrit. Der henvises i den forbindelse til, at de foretagender og handlinger, som PET har til opgave at

forebygge og efterforske, i videre omfang kan have et politisk eller religiøst motiv, hvorfor PET i større udstrækning end det øvrige politi nødvendigvis også må indsamle oplysninger om politisk, religiøs eller ideologisk motivation for på en effektiv måde at kunne løse sine opgaver. PET er således som anført ovenfor bl.a. ikke afskåret fra at behandle oplysninger om en persons politiske virksomhed med henblik på at afklare, om virksomheden er lovlig. Det fremgår endvidere, at oplysninger om lovlig politisk virksomhed kan behandles, hvis der er andre forhold, som bevirker, at en person er genstand for PET's interesse. Der skal imidlertid mere til end selve den lovlige politiske virksomhed.

Det fremgår endvidere af bemærkningerne til PET-loven, at Justitsministeriet er enig med udvalget i, at udøvelse af lovlig politisk virksomhed er en grundlæggende demokratisk ret for borgerne i det danske samfund, som ikke i sig selv kan begrunde, at PET behandler oplysninger om dem, ligesom Justitsministeriet er enig med udvalgets bemærkninger om, at forbuddet ikke bør være undtagelsesfrit.

Justitsministeriet har imidlertid noteret sig bemærkningerne fra TET og PET om PET-lovens § 11 og finder på den baggrund, at det i forbindelse med en revision af PET-loven bør overvejes at præcisere PET's gennemgangs- og sletteforpligtelser i forhold til oplysninger, som behandles efter PET-lovens § 11, stk. 1, henholdsvis § 11, stk. 2, herunder set i forhold til § 9 a. Det bør samtidig, som påpeget af PET, overvejes at præcisere samspillet mellem § 11 og §§ 7 og 8. Justitsministeriet vil således inkludere bemærkningerne i det videre arbejde med en revision af PET-loven. Det bemærkes i den forbindelse, at Justitsministeriet fortsat deler udvalget bag betænkningen om PET og FE's synspunkter om lovlig demokratisk virksomhed som anført ovenfor, og at eventuelle tilpasninger af bestemmelsen vil ske i lyset heraf.

#### **10. Regler om indsigt mv.**

Efter PET-lovens § 12 har en fysisk eller juridisk person ikke ret til indsigt i oplysninger, som PET behandler om vedkommende, eller ret til indsigt i, hvorvidt tjenesten behandler oplysninger om vedkommende. PET kan dog give hel eller delvis indsigt i oplysninger, hvis særlige forhold taler for det.

Efter PET-lovens § 13 kan en fysisk eller juridisk person derimod anmode TET om at undersøge, hvorvidt PET uberettiget behandler oplysninger om den pågældende (indirekte indsigt). Tilsynet sikrer, at dette ikke er tilfældet,

og giver herefter den pågældende meddelelse herom. Konstateres det i forbindelse med en sådan undersøgelse, at PET behandler oplysninger, som ikke længere opfylder betingelserne i § 7, stk. 1, og § 8, stk. 1, skal disse oplysninger slettes uanset § 9 a, stk. 2. Hvis særlige forhold taler herfor, kan TET pålægge PET at give hel eller delvis indsigt i oplysninger som nævnt i § 12, stk. 1.

Det fremgår af bemærkningerne til § 13, at tilsynet således er borgerens garant for, at PET ikke uberettiget behandler oplysninger om borgeren. Som led i denne indsichtsordning kan tilsynet bl.a. pålægge PET at slette oplysninger, som PET efter tilsynsmyndighedens opfattelse behandler med urette. Den indirekte indsichtsordning gælder for alle fysiske og juridiske personer.

#### *10.1. Bemærkninger fra TET*

TET har bemærket, at resultatet af undersøgelserne om indirekte indsigt i perioden 2014-2021 har været følgende:

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Antal undersøgelser, hvor tilsynet fandt, at PET <u>ikke uberettiget</u> behandlede oplysninger om den pågældende	15	10	18	14	141	109	52	35
Antal undersøgelser, hvor tilsynet fandt, at PET <u>uberettiget</u> behandlede oplysninger om den pågældende	2	0	0	0	13	13	6	8

TET bemærker endvidere om ordningen om indirekte indsigt, at tilsynet siden 2019 har oplevet meget lange sagsbehandlingstider hos PET vedrørende en række sager om indirekte indsigt, hvilket betyder, at nogle borgere har måtte vente i mere end to år på svar.

Tilsynet bemærker endvidere, at tilsynets behandling af anmodninger om indirekte indsigt i 2020 og 2021 ikke har omfattet samtlige systemer, som tilsynets risikoanalyse viser er relevante at søge i, fordi det ikke har været muligt at foretage hensigtsmæssige og effektive undersøgelser i to systemer.

Tilsynet har i den forbindelse bemærket, at det er en forudsætning for undersøgelser i forbindelse med anmodninger om indirekte indsigt, at oplysninger om enkeltpersoner kan fremsøges i alle PET's systemer. Det er i den forbindelse tilsynets erfaring, at PET behandler oplysninger i systemer, hvor dette ikke er praktisk muligt, eller hvor de tilgængelige søgeværktøjer ikke med tilstrækkelig sikkerhed understøtter fremsøgning af samtlige oplysninger om en enkeltperson i systemet. Tilsynet har på den baggrund anbefalet, at der sikres tilstrækkelige ressourcer til løbende it-drift og -udvikling, herunder til udvikling af løsninger, således at der kan foretages effektive søgninger i alle relevante systemer.

Tilsynet bemærker hertil, at tilsynet i 2020 indledte dialog med PET med henblik på etablering af muligheder for at foretage effektive søgninger i de to systemer, og at PET i 2020 igangsatte projekter om etablering af sådanne muligheder. Tilsynet bemærker i den forbindelse, at PET i september 2021 meddelte tilsynet, at tjenesten af ressourcemæssige hensyn ikke vil udvikle og etablere sådanne muligheder. Det er på den baggrund tilsynets opfattelse, at ressourcerne til løbende it-drift og -udvikling bør suppleres med en forpligtelse for PET til at udvikle løsninger, som er nødvendige for, at tilsynet kan foretage undersøgelser i tjenestens systemer i forbindelse med behandling af anmodninger om indirekte indsigt.

### *10.2. Bemærkninger fra PET*

PET har om ordningen om indirekte indsigt bemærket, at det er tjenestens erfaring, at der kan forekomme tilfælde, hvor det ikke ud fra de oplysninger, som tilsynet og PET er i besiddelse af, med sikkerhed kan konstateres, hvorvidt der er personsammenfald mellem den, som har søgt indirekte indsigt og den, som fremgår i tjenestens systemer. Dette kan ifølge PET være tilfældet, hvis den, som søger, har et meget almindeligt navn.

PET peger på, at hvis tjenesten i sådanne tilfælde med sikkerhed skal vurdere, om der er identitetssammenfald, vil det oftest kræve, at PET indsamler, indhenter eller i øvrigt behandler yderligere oplysninger om personen. Det er PET's vurdering, at denne situation er uhensigtsmæssig og i strid med det grundlæggende princip om dataminimering og hensynet bag PET-loven, da PET herved indhenter og behandler yderligere personoplysninger alene med det formål at sikre entydig identifikation – alene til brug for behandling af sagen om indirekte indsigt.

PET bemærker i den forbindelse, at PET ved behandling af sager om indirekte indsigt – uanset om PET ikke entydigt kan identificere, om en oplysning kan henføres til den person, som har anmodet om indirekte indsigt – altid foretager en vurdering af, om tjenesten fortsat har behov for at behandle oplysningen, jf. PET-lovens § 6 a og § 9 a. Hvis PET vurderer, at der ikke længere er behov for at behandle de pågældende oplysninger, vil tjenesten på den baggrund foranstalte sletning af oplysningerne, medmindre oplysningerne indgår i et dokument mv., som i øvrigt opfylder betingelserne for lovlig behandling.

PET bemærker desuden helt overordnet om ordningen om indirekte indsigt, at det er PET's vurdering, at det i forbindelse med en revision af PET-loven med fordel kan overvejes, hvordan ordningen mest hensigtsmæssigt skal indrettes i forlængelse af PET's overgang til mere data- og analysedrevet efterretningsvirksomhed, jf. nedenfor under afsnit 12. Det er i den forbindelse PET's vurdering, at ordningen alene bør gælde for oplysninger, som behandles som led i undersøgelser eller efterforskninger, da det egentlige beskyttelseshensyn for den registrerede først opstår, når oplysningerne har en konkret operativ interesse for PET.

### *10.3. Justitsministeriets bemærkninger*

Justitsministeriet har noteret sig TET's bemærkninger om, at TET's undersøgelser om indirekte indsigt har vist, at PET i visse tilfælde uberettiget har behandlet oplysninger om den pågældende. Justitsministeriet bemærker i den forbindelse, at PET i medfør af PET-lovens § 9 a ikke er forpligtet til af egen drift løbende at gennemgå tjenestens sager og dokumenter mv. med henblik på at vurdere, om behandlingsbetingelserne fortsat er opfyldt. PET er endvidere som udgangspunkt ikke forpligtet til at slette enkeltoplysninger, som ikke opfylder behandlingsbetingelserne, hvis de indgår i dokumenter mv., der i øvrigt opfylder betingelserne. For så vidt angår sådanne oplysninger er PET alene forpligtet til at foretage sletning i forbindelse med en anmodning om indirekte indsigt, jf. § 13, stk. 2. Forud for tidspunktet, hvor PET konstaterer, at oplysningerne ikke længere opfylder behandlingsbetingelserne, behandler PET således som udgangspunkt ikke oplysningerne uberettiget eller i strid med PET-loven.

Justitsministeriet har endvidere noteret sig TET's bemærkninger om, at TET siden 2019 har oplevet meget lange sagsbehandlingstider hos PET vedrørende en række sager. Justitsministeriet har i den forbindelse noteret sig, at TET i sin årsredegørelse for 2018 vedrørende PET oplyste, at TET i 2018



modtog betydelig flere anmodninger om indirekte indsigt end tidligere, og at den øgede opmærksomhed omkring den indirekte indsigtsordning var opstået på baggrund af medieomtale af ordningen i begyndelsen af året.

Justitsministeriet har samtidig noteret sig, at det af tilsynets årsredegørelser for 2019 og 2020 vedrørende PET fremgår, at den gennemsnitlige sagsbehandlingstid af de færdigbehandlede anmodninger om indirekte indsigt var henholdsvis 81 og 72 dage, hvoraf 7 henholdsvis 9 dage udgjorde sagsbehandlingstid hos PET. Justitsministeriet har endvidere noteret sig TET's anbefaling om øgede ressourcer mv. til løbende it-drift og -udvikling hos PET med henblik på at TET kan foretage undersøgelser i alle PET's systemer.

Justitsministeriet bemærker endvidere, at den indirekte indsigtsordning er en væsentlig rettighed for borgerne, og at det således efter ministeriets opfattelse er afgørende, at reglen så vidt muligt opretholdes og forvaltes i overensstemmelse med sit tiltænkte formål. Justitsministeriet har dog noteret sig bemærkningerne fra PET om tilfælde, hvor PET er nødsaget til at foretage yderligere behandling af oplysninger for at afgøre, om der er identitetssammenfald mellem den, der har søgt om indsigt, og den PET behandler oplysninger om, og deler i et vist omfang PET's synspunkt om, at det er uhenigtsmæssigt med en retstilstand, hvor PET er nødt til at indhente yderligere oplysninger i forbindelse med en anmodning om indirekte indsigt. Justitsministeriet vil på den baggrund som led i sit videre arbejde med en revision af PET-loven overveje, om der kan foretages tilpasninger, så de vigtige hensyn bag bestemmelsen fortsat varetages samtidig med, at PET ikke har behov for at indhente yderligere oplysninger, eller at dette behov formindskes.

Justitsministeriet vil således inddrage TET's og PET's bemærkninger i forbindelse med det videre arbejde med en revision af PET-loven, herunder undersøge behovet for eventuelle præciseringer i lyset af den databeskyttelsesretlige udvikling samt for at sikre foranstaltninger, der understøtter effektive undersøgelser.

## **11. Kontrollen med PET – Tilsynet med Efterretningstjenesterne (TET)**

De generelle retningslinjer for TET's sammensætning og virksomhed fremgår af PET-lovens kapitel 9.

Efter PET-lovens § 16 består tilsynet af fem medlemmer, som udpeges af justitsministeren efter forhandling med forsvarsministeren. Formanden for

tilsynet skal være landsdommer og udnævnes efter indstilling fra præsidenterne for Østre og Vestre landsret. Det fremgår desuden af § 2 a i lov om etablering af et udvalg om forsvarets og politiets efterretningstjenester (UET-loven), at udpegning af tilsynets medlemmer bortset fra formanden sker efter drøftelse med Udvalget vedrørende Efterretningstjenesterne. Efter lovens § 17 udøver TET sine funktioner i fuld uafhængighed.

TET har til opgave at føre tilsyn med, at PET overholder reglerne i PET-lovens §§ 3, 4 og 6 a-11 og regler udstedt i medfør heraf, jf. lovens § 18. Herudover behandler tilsynet sager om indirekte indsigt på vegne af fysiske eller juridiske personer, der har anmodet tilsynet om at undersøge, hvorvidt tjenesten uberettiget behandler oplysninger om den pågældende, jf. PET-lovens § 13.

Tilsynet er til brug for dets kontrol tillagt en række beføjelser. Efter PET-lovens § 20 kan tilsynet således hos PET kræve enhver oplysning og alt materiale, der er af betydning for dets virksomhed. Tilsynet har til enhver tid adgang til alle lokaler, hvorfra PET foretager behandlinger mv. Herudover kan tilsynet afkræve skriftlige udtalelser om faktiske og retlige forhold samt anmode om, at en repræsentant fra PET er til stede for at redegøre for de behandlede sager.

Efter PET-lovens § 19 kan tilsynet endvidere afgive udtalelser over for PET, herunder kritik, henstillinger samt tilkendegive sin opfattelse af en sag. En sådan udtalelse er ikke retligt bindende for PET. Hvis PET undtagelsesvis beslutter ikke at følge en henstilling i en udtalelse, skal tjenesten underrette tilsynet herom og uden unødigt ophold forelægge sagen for justitsministeren til afgørelse.

PET er – udover kontrollen fra TET – undergivet flere andre former for ekstern kontrol. PET er således som udgangspunkt også omfattet af de almindelige regler i retsplejeloven om efterforskning og straffeprocessuelle indgreb. Det betyder bl.a., at betingelserne i retsplejeloven, herunder krav om retskendelse, skal være opfyldt for, at PET kan foretage indgreb i meddelelsseshemmeligheden, dataaflæsning, ransagning, beslaglæggelse mv., ligesom lovligheden af PET's efterforskningsskridt i øvrigt kan indbringes for domstolene.

PET er endvidere undergivet ekstern kontrol fra Folketingets Ombudsmand, Udvalget vedrørende Efterretningstjenesterne og Rigsrevisionen. Herudover er PET også undergivet kontrol af Justitsministeriet. Efter PET-lovens § 1, stk. 1, nr. 4, har PET således til opgave at holde justitsministeren underrettet om forhold af betydning for landets indre sikkerhed, om forhold af væsentlig betydning inden for efterretningstjenestens virksomhed og om vigtige enkeltsager.

Endelig er PET undergivet intern kontrol, som skal sikre, at sagsbehandlingen i PET er i overensstemmelse med PET-lovgivningen, retsplejeloven og de øvrige regler, der gælder for PET. Som konsekvens af, at PET's opgaveløsning og behandling af oplysninger er blevet mere omfattende og kompleks, har PET løbende styrket legalitetssikringen og det interne kontrolarbejde, der foretages i PET. PET har i den forbindelse bl.a. indført nye processer, retningslinjer og politikker, ligesom der er gennemført organisatoriske ændringer. Samtidig er der sket en styrkelse af de enheder i PET, som arbejder med legalitetssikring, intern kontrol samt understøttelse af TET. TET's kontroller af PET's interne kontrol har siden PET-lovens ikrafttrædelse vist, at PET har tilrettelagt og gennemført sine interne kontroller tilfredsstillende.

#### *11.1. Bemærkninger fra de uafhængige efterretningseksperter, Institut for Menneskerettigheder, Justitia og TET*

De uafhængige efterretningseksperter har i deres bidrag til rapporten mere generelt bemærket, at TET's tilsyn med PET's arbejde er stærkt fokuseret på PET's behandling af oplysninger om fysiske og juridiske personer og ikke på det bredere billede af PET's efterretningsaktiviteter. Eksperterne har i den forbindelse peget på, at den danske ordning dermed adskiller sig fra de rammer for tilsyn, som er i de lande, eksperterne kommer fra.

Institut for Menneskerettigheder har om TET's virksomhed bemærket, at tilsynet alene har et begrænset mandat til at føre tilsyn med en del af PET's arbejde i form af tjenestens behandling af personoplysninger. Instituttet peger i den forbindelse på, at de tilsvarende kontrolorganer i Norge og Holland fører kontrol med alle dele af efterretningstjenesternes arbejde. Instituttet finder på den baggrund, at tilsynets mandat bør udvides til at gælde alle dele af PET's virksomhed, så der sikres uafhængige og effektive kontroller med hele PET's virksomhed.

Instituttet peger endvidere på, at TET alene har mandat til at afgive udtalelser over for PET, men at TET dog kan pålægge PET at slette oplysninger om enkeltpersoner, hvis en borger klager til TET, og der efter TET's vurdering uberettiget opbevares oplysninger om borgeren. Instituttet finder i den forbindelse, at TET bør gives kompetence til at træffe bindende afgørelser over for PET.

Instituttet bemærker endvidere, at TET ikke har adgang til at foretage granskende undersøgelser, bl.a. ved afhøring af medarbejdere i PET under vidneansvar, og at den tilsvarende kontrolinstans i Norge er tillagt en sådan kompetence. Det er på den baggrund instituttets vurdering, at TET bør tildeles en kompetence til at kunne foretage sådanne granskende undersøgelser.

Instituttet bemærker desuden, at PET – for at sikre en effektiv kontrol – skal forpligtes til at indberette fejl til en uafhængig myndighed, f.eks. TET, hvis der er sket overtrædelse af national ret eller Danmarks internationale forpligtelser.

Instituttet bemærker endelig – på samme måde som TET og Justitia, jf. nedenfor – at der bør etableres en ekstern whistleblowerordning vedrørende PET, som med fordel kan placeres hos TET.

Justitia har om TET's virksomhed mere generelt bemærket, at TET's kontrolmuligheder er for snævre, og at TET har fundet flere kritisable forhold hos PET, herunder problemer med pligten til at slette oplysninger. Justitia bemærker, at et bredere kontrolområde vil beskytte borgernes retssikkerhed yderligere, ligesom et bredere tilsyn vil modvirke, at eventuelle fremtidige problematiske forhold "eksploderer" i offentligheden, fordi de kan identificeres og modvirkes på et tidligt tidspunkt. Justitia henviser i den forbindelse til, at Sverige og Norge har et bredere og mere intensivt tilsyn med efterretningstjenesterne, som både omfatter behandling af personoplysninger og tvangsindgreb, herunder brug af agenter, og at dette bredere tilsyn tilsyneladende ikke hindrer tjenesternes effektivitet. Justitia bemærker, at begge lande har en større åbenhed om tilsynet end i Danmark og offentliggør bl.a. årlige redegørelser med oplysninger om f.eks. efterretningstjenesternes brug af tvangsindgreb. I lyset heraf har Justitia anbefalet, at PET's vidtgående beføjelser modsvares af en betryggende kontrol gennem en række tilpasninger af PET-loven.

Justitia anbefaler på den baggrund bl.a., at TET bør føre et bredere retligt tilsyn med PET's virksomhed og dens lovlighed i almindelighed, og at dette udvidede tilsyn bør omfatte PET's undersøgelses- og efterforskningsaktiviteter, herunder tvangsindgreb og PET's brug af agenter. TET bør efter Justitias opfattelse af egen drift føre jævnlige tilsyn med omfanget af tvangsindgreb, i hvilket omfang disse indgreb sker på baggrund af forudgående eller efterfølgende retskendelser, og hvor tit der sker efterfølgende domfældelse. Hvis TET finder overtrædelser i medfør af et bredere kontrolområde, anbefaler Justitia, at TET i tråd med gældende ret skal kunne informere Kontroludvalget om tilfælde, hvor TET's henstillinger ikke er blevet fulgt. Justitia anfører, at adgangen til at kontrollere tvangsindgreb skal supplere den kontrol, som domstolene udøver med hovedparten af PET's tvangsindgreb, men som ifølge Justitia ikke er tilstrækkelig. Tiltaget skal ifølge Justitia modvirke, at der foretages tvangsindgreb mod personer, der ikke er involveret i de forbrydelser, som PET efterforsker, og at de tvangsindgreb, PET foretager, er berettigede og proportionale. Den supplerende kontrol skal derudover sikre, at PET holder sig inden for rammerne af en retskendelse, efter at den er opnået.

Justitia har i sammenhæng med anbefalingen om en bredere kontrolmulighed anbefalet, at TET bør have en bredere adgang til at udtale sig om fundne fejl eller uagtsomme forhold i tjenesterne, eller om afgørelser, som må anses for at være ugyldige eller urimelige mv. på linje med det norske tilsyn.

Justitia anbefaler herudover bl.a., at TET's årlige redegørelser skal indeholde en redegørelse om tvangsindgreb og forhold, som TET måtte finde retssikkerhedsmæssigt kritisable. Justitia anbefaler endvidere, at TET i forbindelse med offentliggørelsen af den årlige redegørelse om TET's virksomhed skal orientere Kontroludvalget om kontrollen med PET i det forgangne år, herunder om forhold, der ikke er medtaget i den offentliggjorte redegørelse. Justitia anfører i den forbindelse, at TET og Kontroludvalget, hvis der er enighed mellem disse, bør få adgang til løbende at oplyse Folketinget om, hvis PET og regeringen ikke følger TET's henstillinger, ligesom det bør fremgå af de årlige offentliggjorte redegørelser i det omfang, det ikke medfører fare for nationens sikkerhed.

Justitia anbefaler desuden, at TET i lighed med f.eks. det norske tilsyn bør få adgang til at indkalde ansatte hos PET og regeringsmedlemmer til at afgive vidneudsagn, da en sådan kontrol ifølge Justitia må antages at have en

præventiv effekt i forhold til risikoen for, at enkelte medarbejdere i efterretningstjenesterne overskrider deres beføjelser.

Justitia anbefaler endvidere, at flertallet af medlemmerne af TET bør udpeges af Folketinget, og henviser i den forbindelse til, at medlemmerne af tilsynsorganerne i Norge og Sverige er udvalgt parlamentarisk.

Justitia anbefaler endelig, at der placeres en whistleblowerordning i TET, som skal sikre, at ansatte kan henvende sig anonymt til en uafhængig ordning uden frygt for repressalier.

TET har ligesom Institut for Menneskerettigheder og Justitia afgivet bemærkninger vedrørende etablering af en ekstern whistleblowerordning for PET. TET har i den forbindelse bemærket, at PET-loven ikke indeholder bestemmelser om den situation, hvor en nuværende eller tidligere medarbejder hos PET kontakter tilsynet uden om tjenestens ledelse og juridiske afdeling med henblik på at oplyse tilsynet om potentielle lovovertrædelser i tjenesten. Tilsynet anbefaler på den baggrund, at der etableres en ekstern whistleblowerordning for medarbejdere i PET, og at der i den forbindelse tages stilling til en række juridiske og praktiske spørgsmål forbundet hermed. TET peger bl.a. på, at der skal tages stilling til, hvorvidt det er strafbart for en nuværende eller tidligere medarbejder hos PET eller forbundet med ansættelsesretlige konsekvenser at kontakte det eksterne whistleblowerorgan uden om tjenestens ledelse og juridiske afdeling, samt hvilke betingelser der skal være opfyldt før en medarbejder hos PET må kontakte whistleblowerorganet. TET anbefaler endvidere, at der tages stilling til, hvordan tilsynet fremover skal forholde sig til modtagne oplysninger vedrørende potentielle lovovertrædelser i PET, som falder uden for tilsynets kompetence.

Tilsynet bemærker endelig, at det efter de gældende regler i PET-loven, FE-loven og kontroludvalgsloven ikke er muligt for tilsynet at drøfte klassificerede forhold med Udvalget vedrørende Efterretningstjenesterne. TET finder det i den forbindelse hensigtsmæssigt at kunne drøfte sådanne forhold med henblik på at styrke den parlamentariske kontrol med PET og FE. Tilsynet anbefaler på den baggrund, at der indføres en bestemmelse i PET-loven, hvorefter tilsynet kan drøfte klassificerede forhold med Udvalget vedrørende Efterretningstjenesterne.

### *11.2. TET's bemærkninger vedrørende forudsætningerne for en effektiv kontrol*

TET har på baggrund af tilsynets erfaringer med at føre kontrol med PET peget på nogle konkrete forhold, som efter tilsynets opfattelse er en forudsætning for en effektiv kontrol med PET.

TET har bl.a. bemærket, at PET-lovens § 20 om tilsynets adgang til indsigt i materiale hos PET efter tilsynets opfattelse er en forudsætning for, at der kan føres en effektiv kontrol med PET. Det er imidlertid tilsynets erfaring, at praktiske og tekniske forhold hos PET tillige er en forudsætning for, at tilsynet kan gennemføre en effektiv kontrol.

TET peger i den forbindelse på, at det er vigtigt, at PET besvarer høringer og anmodninger inden for en rimelig frist, idet en lang sagsbehandlingstid bl.a. indskrænker tilsynets muligheder for at foretage supplerende kontroller. Tilsynet peger endvidere på, at det er en forudsætning for en effektiv kontrol, at PET's oplysninger er tilknyttet metadata, herunder tidsstempling, som er fikseret og ikke efterfølgende kan ændres, da det i modsat fald ikke er muligt for tilsynet at kontrollere overholdelse af bl.a. lovgivningens bestemmelser om sletning. Det er tilsynets erfaring, at PET behandler oplysninger i systemer, hvor dette ikke rent teknisk kan lade sig gøre. Tilsynet bemærker herudover, at det er en forudsætning for en effektiv kontrol, at PET fastsætter den retlige ramme for tilvejebringelse, behandling, herunder sletning, og videregivelse af oplysninger i tjenestens systemer forinden de tages i brug, idet der ikke meningsfuldt kan gennemføres kontroller af systemer, hvor dette ikke er tilfældet.

TET har på baggrund af tilsynets erfaringer vedrørende forudsætningerne for en effektiv kontrol anbefalet, at der indføres en bestemmelse i PET-loven, hvoraf det fremgår, at tilsynet konkret kan fastsætte en svarfrist for høringer og anmodninger til PET, at det præciseres i PET-loven, at PET's oplysninger skal tilknyttes fikseret metadata vedrørende bl.a. tilvejebringelses- og indførelsetidspunktet, at det præciseres i PET-loven, at PET skal behandle alle personoplysninger på en måde, som muliggør fremsøgning af oplysninger om enkeltpersoner, at det præciseres i PET-loven, at PET skal fastsætte den retlige ramme for tilvejebringelse, behandling, herunder sletning, og videregivelse af oplysninger i tjenestens systemer forinden de tages i brug, og at PET sikres tilstrækkelige ressourcer til løbende it-drift og udvikling.

TET har i forhold til PET's brug af databaser anført, at PET i nogle tilfælde opretter databaser, der består af flere it-systemer, hvor oplysninger behandles på flere forskellige it-komponenter, men henregnes til samme database, ligesom det er tilsynets erfaring, at PET opretter databaser i filhåndterings-systemer, som ikke i teknisk forstand er databaser. Det er i den forbindelse tilsynets vurdering, at PET's praksis for oprettelse af databaser på nuværende tidspunkt divergerer væsentligt fra en almindelig sproglig og teknisk forståelse af begrebet database. TET har på den baggrund anbefalet, at der indføres en afgrænsning eller definition af databasebegrebet i lovgivningen eller alternativt indføres en ny betegnelse til erstatning for databasebegrebet.

### *11.3. Justitsministeriets bemærkninger*

Justitsministeriet har noteret sig bemærkningerne fra de uafhængige efterretningsekspert, Institut for Menneskerettigheder, Justitia og TET.

Justitsministeriet finder i relation hertil, at når det løbende vurderes, om PET's redskaber og ressourcer modsvarer trusselsbilledet og følger udviklingen i de lande, som vi normalt sammenligner os med, er det vigtigt, at der samtidig ses på, om det tilsyn, som efterretningstjenesterne er undergivet, har en tyngde, som modsvarer PET's beføjelser og kapaciteter mv. Det er i den forbindelse vigtigt løbende og mere overordnet at se på, om det samlede tilsyn med PET har den styrke, faglighed og indsigt, som et tilsyn med en efterretningstjeneste i et moderne demokrati bør have. Samtidig er det vigtigt, at der sikres et tilsyn, der har de bedst mulige forudsætninger for effektivt og relevant at kontrollere PET's virksomhed, og at kontrollen målrettes de dele af PET's virksomhed, som er vigtige at få belyst.

Justitsministeriet vil på den baggrund i forbindelse med en revision af PET-loven se nærmere på rammerne for tilsyn med PET, herunder på rammerne for tilsynets virksomhed og kompetencer mv.

Justitsministeriet vil endvidere i forbindelse med en revision af PET-loven overveje, om der kan iværksættes yderligere tiltag, der kan medvirke til at sikre de nødvendige forudsætninger, herunder tekniske indretninger af it-systemer, med henblik på yderligere at sikre forudsætningerne for effektiv kontrol og tilsyn med PET.

Justitsministeriet bemærker for så vidt angår anbefalingerne om etablering af en ekstern whistleblowerordning for PET, at der ved lov nr. 1436 af 29. juni 2021 om beskyttelse af whistleblowere (whistleblowerloven) bl.a. blev



etableret en ekstern whistleblowerordning for PET, som på nuværende tidspunkt er placeret i Justitsministeriets departement. Det fremgår af forarbejderne til loven, at det vil skulle overvejes, om der er behov for tilpasninger i forhold til ordningen, herunder for så vidt angår den foreslåede placering af ordningen. Justitsministeriet vil på den baggrund overveje rammerne for whistleblowerordningen for PET.

Justitsministeriet bemærker endelig for så vidt angår Justitias bemærkning om, at TET bl.a. bør føre tilsyn med PET's brug af tvangsindgreb, herunder forholdet mellem antallet af tvangsindgreb og efterfølgende domfældelser, at PET's opgaver adskiller sig fra det øvrige politis opgaver. PET's efterforskning vedrørende overtrædelser af kapitel 12 og 13 i straffeloven om forbrydelser mod statens selvstændighed og sikkerhed og om forbrydelser mod statsforfatningen og de øverste statsmyndigheder mv. er på flere punkter af særegen karakter. Eksempelvis retter efterforskningen sig i sager om spionage i vidt omfang mod personer og organer med tilknytning til eksteritoriale myndigheder. Efterforskningen kan dermed have stor udenrigspolitisk betydning og kan munde ud i et diplomatisk skridt i stedet for i en straffesag.

## **12. PET-loven som grundlag for data- og analysedrevet efterretningsvirksomhed**

### *12.1. Den teknologiske og samfundsmæssige udvikling*

PET har oplyst, at den teknologiske og samfundsmæssige udvikling på en række fronter påvirker PET's arbejdsbetingelser som efterretnings- og sikkerhedstjeneste. Som efterretnings- og sikkerhedstjeneste skal PET både være på forkant med udviklingen og i tæt samspil med det samfund, som tjenesten har til opgave at beskytte. Det forudsætter, at PET er i stand til at identificere og udnytte mulighederne i den teknologiske udvikling, men også imødegå de udfordringer, som udviklingen indebærer.

Både i Danmark og resten af verden går den teknologiske udvikling hurtigere og hurtigere, og samfundet forbindes i stigende grad via digitale løsninger. Eksponentielt stigende datamængder gøres tilgængelige og deles i varierende digitale formater og kvalitet. Oplysninger, der tidligere forelå i fysiske dokumenter, findes i videre omfang i digitale formater på bl.a. computere, telefoner og i internetunderstøttede løsninger (cloud computing), både i struktureret og ustruktureret form.

Samtidig opererer PET i stigende grad over for modstandere, der betjener sig af sofistikerede former for krypteret kommunikation og onlineinteraktion, herunder på sociale medier. Truslen fra cyberkriminalitet og cyberspionage er meget høj, hvilket den også må forventes at være fremadrettet. Fremmede stater og kriminelle hackere arbejder systematisk, vedholdende og målrettet på at ramme nøje udvalgte mål i Danmark, og de forsøger løbende at misbruge den fortsatte digitalisering af samfundet til at spionere, udøve kriminalitet og underminere demokratiske processer.

PET har oplyst, at disse udviklingstendenser udfordrer de klassiske efterretnings- og efterforskningsmetoder og nødvendiggør anvendelsen af nye it-værktøjer og teknologier i PET's arbejde, hvis PET også fremover effektivt skal kunne løse sine opgaver. PET har i den forbindelse oplyst, at tjenesten på den baggrund – i langt højere grad end tidligere – skal kunne udvikle og udnytte nye måder at indhente, bearbejde og analysere data. Det er nødvendigt for, at PET så tidligt og effektivt som muligt kan identificere og håndtere de alvorlige og komplekse trusler, som tjenesten har til opgave at forebygge, efterforske og modvirke.

Den teknologiske udvikling – herunder digitaliseringen af samfundet – har medført, at PET har behov for at behandle stadigt stigende datamængder. Det stiller store krav til behandling og analyse af data, som skal kunne ske hurtigt, systematisk og præcist for meningsfuldt at kunne anvendes i efterretningsoperationer, efterforskninger og analytiske produkter. For at leve op til disse behov er PET i gang med en transformation mod mere data- og analysedrevet efterretningsvirksomhed. Målet er at sikre et forbedret grundlag for fremadrettet at kunne løse PET's kerneopgaver. Denne transformation er bl.a. beskrevet i PET's årsredegørelser for 2017-2019.

I PET er styrkelsen af en datadrevet operativ opgaveløsning og forbedret datakvalitet bl.a. kommet til udtryk ved en udvidelse af tjenestens analytiske kapaciteter, herunder anskaffelse af en analyseplatform, der har forbedret mulighederne for hurtigt og effektivt at finde, samkøre og visualisere data og viden. Transformationen mod mere datadreven efterretningsvirksomhed er samtidig et igangværende projekt med en længere tidshorisont, som udover et styrket IT-fundament også indebærer justering af arbejdsprocedurer og -kulturer mv.

### *12.2. Bemærkninger fra de uafhængige efterretningseksperter*

De uafhængige efterretningseksperter har i deres bidrag til rapporten bemærket, at behandlingen af store datamængder er en generel tendens inden for bl.a. efterretningsvirksomhed. Eksperterne har i den forbindelse anbefalet, at der udvikles en såkaldt "Bulk Personal Data"-kapacitet hos PET – dvs. en egentlig kapacitet til at indsamle, analysere, opbevare og anvende meget store datamængder, som indeholder personhenførbare oplysninger, herunder datasæt.

De uafhængige efterretningseksperter peger samtidig på, at det i forbindelse med en udvikling af en Bulk Personal Data-kapacitet er vigtigt, at der også etableres klare politikker for håndteringen af data i denne sammenhæng, herunder at der tages stilling til en række spørgsmål om beskyttelse af de personoplysninger, som omfattes af en sådan kapacitet. Eksperterne bemærker, at anvendelsen af en kapacitet som den nævnte bør følges af intern kontrol og eksternt tilsyn. Eksperterne anbefaler således, at hvis der udvikles en kapacitet i PET til at behandle Bulk Personal Data, bør der føres tilsyn hermed. Eksperterne vurderer desuden, at PET vil have brug for et politisk mandat til at udvikle en sådan kapacitet.

Eksperterne bemærker endelig, at det vil være nødvendigt at ændre nogle af de nuværende slettefrister i PET-lovgivningen, hvis en sådan kapacitet skal kunne udvikles og udnyttes. Det skyldes, at Bulk Personal Data kan indeholde ubearbejdet data, hvor karakteren af indholdet ikke er kendt. Den nuværende slettefrist for denne type data er efter PET-bekendtgørelsen 4 uger, hvilket eksperterne anser for at være en for kort frist.

### *12.3. Bemærkninger fra PET*

PET har indledningsvis og overordnet bemærket, at det er PET's vurdering, at PET-loven har levet op til sit formål, og at loven har medvirket til at sikre klare rammer for PET's arbejde og kontrollen hermed. Loven har ifølge PET bidraget til at skabe øget legitimitet omkring PET's arbejde, hvilket er afgørende for en efterretningstjeneste i et åbent demokratisk samfund. Det er således bl.a. PET's opfattelse, at de nuværende regler for PET's behandling af oplysninger udgør et solidt udgangspunkt for tjenestens mulighed for at tilvejebringe og behandle oplysninger.

PET bemærker dog, at selv om PET-lovgivningen – med den fleksibilitet, den rummer – indtil nu har fungeret som en tilfredsstillende ramme for

PET's arbejde og kontrollen hermed, er det PET's vurdering, at der fremadrettet vil være behov for at opdatere lovgivningen, hvis det skal sikres, at PET til stadighed er i stand til så tidligt og effektivt som muligt at identificere og håndtere de alvorlige og komplekse trusler, som tjenesten har til opgave at forebygge, efterforske og modvirke. Dette gælder bl.a. i forhold til at sikre PET's muligheder for i øget omfang af behandle oplysninger ved brug af tidssvarende teknologier og metoder. PET peger i den forbindelse på, at det kan være relevant at overveje, om der på visse punkter er behov for at opdatere og præcisere den retlige ramme for PET's behandling af oplysninger, således at lovgivningen i højere grad understøtter data- og analysebaseret efterretningsvirksomhed.

PET bemærker samtidig, at det for at opretholde det høje tillidsniveau fra omverdenen til PET's arbejde er væsentligt, at fremtidige ændringer af PET-loven – i det omfang de giver PET nye værktøjer – følges af passende beskyttelses- og kontrolforanstaltninger. Det er samtidig PET's ønske, at det tilstræbes, at lovgivningen så vidt muligt forbliver teknologineutral, så der tages højde for tjenestens behov for at kunne tilvejebringe, viderebehandle og opbevare oplysninger i takt med udviklingen i trusselsbilledet samt den fortsatte teknologiske og samfundsmæssige udvikling.

#### *12.3.1. PET's tilvejebringelse af oplysninger*

Grundlaget for PET's tilvejebringelse af oplysninger fremgår som udgangspunkt af PET-lovens §§ 3 og 4.

Efter PET-lovens § 3 kan PET indsamle og indhente oplysninger, der kan have betydning for tjenestens virksomhed. Efter PET-lovens § 4 skal andre forvaltningsmyndigheder efter anmodning fra PET endvidere videregive oplysninger til tjenesten, hvis tjenesten vurderer, at oplysningerne må antages at have betydning for varetagelsen af tjenestens opgaver vedrørende forebyggelse og efterforskning af overtrædelser af straffelovens kapitel 12 og 13. Der henvises i øvrigt til afsnit 4.

PET's arbejde er i vidt omfang forebyggende, hvilket indebærer, at tjenesten kan indsamle oplysninger, selvom det er forbundet med usikkerhed, om de personer, der indsamles oplysninger om, reelt har til hensigt at begå strafbare forhold. PET bemærker i den forbindelse, at efterretningsarbejde ofte har karakter af ”at lægge et puslespil”, hvor enkeltoplysninger ikke nødvendigvis i sig selv har et belastende indhold, men hvor oplysningerne, når de

sammenkædes med andre oplysninger, kan have afgørende betydning for det forebyggende arbejde.

Digital indhentning, herunder indsamling og analyse af større datamængder, bliver ifølge PET i stigende grad mere væsentlig for PET's efterretningsarbejde og indgår f.eks. i bekæmpelse af ekstremisme og onlineradikalisering samt i afdækning af fremmede staters efterretningsvirksomhed i Danmark eller mod danske interesser.

PET har bemærket, at det fremgår af forarbejderne til PET-loven, at det væsentligste formål med § 3 er at understrege, at PET er berettiget til at indhente data, blot disse data på indsamlings- eller indhentningstidspunktet vurderes at kunne have betydning for tjenestens virksomhed. PET bemærker ligeledes, at det fremgår af forarbejderne til § 4, at der i betingelsen om, at oplysningerne *må antages at have betydning* ligger, at der skal være en mere konkret formodning for, at de oplysninger, som PET ønsker at indhente, vil have betydning for PET's opgavevaretagelse. PET bemærker, at der således gælder et konkret relevanskriterie for indhentning af oplysninger efter § 4.

PET bemærker, at når PET indhenter store datamængder, herunder datasæt, vil tjenesten ikke nødvendigvis have en efterretningsmæssig interesse i den enkelte fysiske eller juridiske person, herunder heller ikke have behov for at identificere samtlige personer, der indgår oplysninger om. Analyse af mønstre og afvigelser i normalbilledet kan imidlertid senere lede til nærmere undersøgelse af enkeltdele af datagrundlaget og evt. udpegning af målpersoner.

PET anfører i forlængelse heraf, at det i lyset af den teknologiske udvikling kan overvejes, om bestemmelserne i PET-loven om tilvejebringelse af oplysninger med fordel kan præciseres med henblik på at sikre et mere retvisende og entydigt grundlag for tjenestens arbejde i en digital virkelighed.

PET peger i den forbindelse på, at det bl.a. kan overvejes præciseret i PET-lovens §§ 3 og 4, at PET ved behandling af større datasæt ikke foretager relevansvurdering af hver enkelt oplysning, men af det samlede datasæt. PET peger endvidere på, at det kan overvejes, om der i PET-loven bør gives mulighed for, at dataindholdet i udvalgte myndighedsregistre helt eller delvist skal kunne overføres til PET, hvis det er nødvendigt, herunder for at sikre fortroligheden af PET's arbejde. PET bemærker herudover, at eventu-

elle ændringer af bestemmelserne i PET-loven om tilvejebringelse af oplysninger bør følges af en tilpasning af reglerne om intern behandling og sletning, jf. nærmere herom under pkt. 12.3.2.

### *12.3.2. PET's interne behandling af oplysninger*

I forlængelse af PET's bemærkninger vedrørende tilvejebringelsen eller modtagelsen af oplysninger, har PET oplyst, at tjenesten ligeledes har et stigende behov for internt at behandle, herunder opbevare, bearbejde og analysere, større datamængder og komplekse datasæt.

PET-lovens §§ 6 a, 7 og 8 udgør de primære betingelser for PET's interne behandling af oplysninger, som er tilvejebragt eller modtaget af PET.

I PET-lovens § 6 a, stk. 1-5, er der fastsat en række grundlæggende principper for behandling af oplysninger om fysiske og juridiske personer, herunder kravet om, at oplysningerne skal behandles i overensstemmelse med god databehandlingskik. Efter PET's opfattelse kan der generelt være behov for at uddybe forholdet mellem behandlingsprincipperne i § 6 a, stk. 1-5, og PET's interne behandling (opbevaring mv.) af store datamængder, særligt hvor data kan betragtes som ubearbejdede – i tråd med de to uafhængige efterretningseksperters anbefaling om en "Bulk Personal Data"-kapacitet.

PET bemærker i den forbindelse, at det af FE-lovens forarbejder om håndtering af rådata fremgår, at rådatas karakter og betydning for FE først kan afklares efter en bearbejdning, og at dette betyder, at reglerne i FE-lovens §§ 4-8 kun meningsfuldt vil kunne anvendes i relation til rådata, når disse data er blevet bearbejdet og behandlet. Kravet om saglighed i behandlingen af data kan således ikke meningsfuldt overføres til de enkelte rådata, idet der er tale om større datasæt bestående af ikke-erkendte data. Derimod kan der ved selve indhentningen af rådata anlægges et generelt saglighedskrav i forhold til det samlede datasæt.

PET bemærker, at i de tilfælde, hvor PET udtager personoplysninger fra et datasæt og viderebehandler på disse – f.eks. i forbindelse med en konkret undersøgelse eller efterforskning – vil behandlingen skulle opfylde de grundlæggende behandlingsbetingelser i PET-lovens § 6 a, ligesom reglerne om intern behandling i lovens §§ 7 og 8 vil skulle iagttages.

PET bemærker endvidere, at det kan overvejes, om PET-lovens §§ 7 og 8 tilstrækkelig tydeligt afspejler PET's operative behov, herunder særligt til

brug for PET's bredere efterretningsanalyser. PET bemærker i den forbindelse, at en eventuel lovændring vil skulle balancere hensynet til PET's stadig stigende behov for i en længere periode at kunne opbevare store datamængder til analyser, herunder også datasæt der ikke nødvendigvis er kategoriseret eller bearbejdet i sine enkeltdele, og på den anden side hensynet til retten til respekt for privatlivets fred.

Det er PET's opfattelse, at det er en klar forudsætning for opbevaring af store datamængder i en længere periode, at tjenesten træffer effektive beskyttelsesforanstaltninger, herunder adgangsstyring og logning. Sådanne foranstaltninger kan yderligere suppleres med tiltag som f.eks. monitorering af anvendelse af oplysninger, interne godkendelsesprocesser og målrettet intern og ekstern kontrol og tilsyn med henblik på at begrænse risici for anvendelse til andet end saglige og relevante formål.

### *12.3.3. Sletteregler*

PET bemærker i relation til PET-lovgivningens regler om sletning, at det er PET's vurdering, at opbygning og realisering af gevinsterne ved datadreven efterretningsvirksomhed forudsætter, at tilvejebragte eller modtagne oplysninger kan opbevares og udbygges over tid med henblik på bl.a. at skabe retvisende normalbilleder og identificere afvigelser, der kan udgøre bekymringer eller trusler.

Det er på den baggrund PET's opfattelse, at der ved en revision af PET-loven generelt bør foretages en gennemgang af reglerne om sletning af oplysninger, herunder forholdet til sletteregler i anden lovgivning. PET peger i den forbindelse på, at det bør undersøges, navnlig om det er mere hensigtsmæssigt at operere med differentierede øvre slettefrister. PET bemærker endvidere, at reglerne om sletning bør understøtte PET's operative behov for at opbevare oplysninger, som tjenesten endnu ikke har bearbejdet/struktureret. Det bør ifølge PET endvidere undersøges, om en nærmere afgrænset del af PET's behandling af oplysninger bør kunne opbevares, så længe det er nødvendigt af hensyn til de formål, hvortil oplysningerne behandles, jf. princippet om opbevaringsbegrænsning i PET-lovens § 6 a, stk. 5. PET bemærker i den forbindelse, at PET for enkelte og helt særlige databaser af praktiske årsager kan have behov for at behandle oplysninger i længere tid, da oplysningerne heri understøtter tjenestens arbejde af mere langvarig karakter.

#### *12.4. Justitsministeriets bemærkninger*

Justitsministeriet har noteret sig de uafhængige efterretningseksperters bemærkning om, at behandlingen af store datamængder er en generel tendens inden for bl.a. efterretningsvirksomhed, og at eksperterne i den forbindelse har anbefalet, at der udvikles en såkaldt ”Bulk Personal Data”-kapacitet hos PET. Justitsministeriet har ligeledes noteret sig bemærkningerne fra PET om behovet for at ændre og præcisere visse dele af PET-lovgivningen med henblik på at understøtte PET’s tilvejebringelse og behandling af store datamængder.

Justitsministeriet finder, at det i lyset af det digitaliserede samfund og det nuværende trusselsbillede er væsentligt, at PET til stadighed har de redskaber, der skal til for at udføre tjenestens opgaver effektivt og på et niveau, der svarer til lignende standarder i de lande, vi normalt sammenligner os med. Det er efter Justitsministeriets opfattelse samtidig centralt, at der er de rette rammer for PET’s mulighed for at arbejde data- og analysebaseret. Det er efter ministeriets opfattelse samtidig afgørende, at en eventuel udvidelse af PET’s adgang til – i højere grad end hidtil – at indsamle og arbejde med store datamængder ledsages af de nødvendige beskyttelses- og kontrolforanstaltninger, herunder i form af privatlivsbeskyttelse, overholdelse af de databeskyttelsesretlige regler, sikker opbevaring af data og et effektivt tilsyn hermed.

Justitsministeriet vil inddrage bemærkningerne fra de uafhængige efterretningseksperters og PET i det videre arbejde med en revision af PET-loven. Justitsministeriet vil i den forbindelse overveje de retlige rammer for og konsekvenserne forbundet med oprettelsen af en ”Bulk Personal Data”-kapacitet og i givet fald, hvordan en sådan kapacitet vil kunne indrettes mv., herunder for så vidt angår spørgsmålet om PET’s behandling af ikke-erkendte data, der på visse punkter adskiller sig fra FE-lovens bestemmelser, f.eks. i forhold til kryptering.

### **13. Håndtering af historisk arkivmateriale mv. i PET**

Den 4. april 2018 bad den daværende justitsminister PET om at udarbejde en orientering til Folketingets Retsudvalg om bl.a., hvordan PET håndterer de dokumenter, som Rigsarkivet har besluttet at bevare for eftertiden.

I PET’s orientering om håndtering af arkivmateriale mv., der blev oversendt til Folketingets Retsudvalg den 9. maj 2018, redegøres der bl.a. nærmere for



regelgrundlaget for PET's opbevaring og sletning af oplysninger, arkivlovgivningens betydning for PET's materiale, herunder en beskrivelse af PET's (og andres) adgang til arkivmateriale, der er overført til Rigsarkivet, og adgang til arkivmateriale opbevaret i PET.

I forbindelse med oversendelsen af orienteringen til Retsudvalget tilkendegav justitsministeren, at orienteringen indeholder en række elementer, som det vil være relevant at lade indgå i evalueringen af PET-loven. Det gælder særligt forholdet mellem PET-lovgivningens slettefrister og arkivlovgivningen, herunder reglerne for PET's adgang til arkivmateriale, som opbevares i PET, mens det afventer aflevering i Rigsarkivet.

Som anført i orienteringen er PET på linje med andre offentlige myndigheder forpligtet til at overføre materiale af historisk interesse til Rigsarkivet. Det fremgår af PET-bekendtgørelsens § 18, stk. 1, at fysiske eller elektroniske oplysninger, som i medfør af bestemmelser om bevaring og kassation udstedt af Statens Arkiver (nu Rigsarkivet) skal bevares for eftertiden, ikke må destrueres eller slettes. Sådanne oplysninger skal i stedet overføres til Rigsarkivet. Det betyder, at selvom det pågældende materiale skal slettes i medfør af PET-lovgivningen, må det ikke destrueres eller slettes, idet det skal overføres til Rigsarkivet.

Som videre anført i orienteringen gælder der for fysiske arkivalier efter bevarings- og kassationsbestemmelser udstedt af Rigsarkivaren den 12. april 2012 bl.a. en pligt for PET til at gemme alle operationssager for eftertiden med undtagelse af sager, som ikke har medført egentlig sagsbehandling. Det skønnes, at ca. 80 pct. af PET's fysiske arkivalier på den baggrund bevares for eftertiden. For personsikkerhedsundersøgelser er det bestemt af Rigsarkivet, at sager både uden og med belastende personoplysninger skal kasseres, men at særlige eller principielle sager med belastende personoplysninger skal bevares. For PET's elektroniske arkivalier bestemte Rigsarkivaren den 18. marts 2013, at der skal ske aflevering i næsten fuldt omfang til Rigsarkivet. Undtaget herfra er elektroniske sager om personsikkerhedsundersøgelser samt visse databaser, der uden undtagelse skal kasseres.

Hvis bevaringsværdigt materiale af praktiske eller sikkerhedsmæssige grunde ikke kan overføres til Rigsarkivet, følger det af PET-bekendtgørelsens § 18, stk. 2, at materialet hos PET fra det tidspunkt, hvor destruktion eller sletning skulle være sket, skal behandles adskilt fra PET's øvrige oplysninger, således at alene medarbejdere, der af chefen for PET er særligt

autoriseret hertil, har adgang til oplysningerne. Disse oplysninger må herefter kun behandles af PET, hvis det må antages at have væsentlig betydning for varetagelsen af tjenestens opgaver vedrørende forebyggelse og efterforskning af en overtrædelse af straffelovens kapitel 12 og 13 eller sker i forbindelse med behandling af arkiv-, indsigts-, tilsyns- og lignende sager, jf. PET-bekendtgørelsens § 18, stk. 3. Der henvises nærmere til orienteringens afsnit 5.

### *13.1. Forholdet mellem PET-lovgivningens slettefrister og arkivlovgivningen*

TET bemærker i sit bidrag til rapporten, at PET-loven med tilhørende bemærkninger og den efterfølgende bekendtgørelse giver et klart indtryk af, at oplysninger om fysiske og juridiske personer som altovervejende hovedregel vil blive slettet inden for nærmere angivne frister. TET bemærker, at dette imidlertid ikke er tilfældet, idet omkring 80 pct. af PET's papirarkivalier og langt størstedelen af PET's elektroniske arkivalier skal overføres til Statens Arkiver, hvor de som udgangspunkt vil være tilgængelige, når de er 75 år gamle, jf. arkivlovens § 23. Efter tilsynets opfattelse giver PET-loven med tilhørende bemærkninger og den efterfølgende PET-bekendtgørelse således ikke et retvisende billede af omfanget af personoplysninger, der kan slettes, hvilket tilsynet finder problematisk.

### *13.2. PET's adgang til arkivmateriale, som opbevares i PET*

I PET's orientering af 9. maj 2018 beskrives status for PET's aflevering af arkivalier til Rigsarkivet. Det anføres i orienteringens afsnit 3.2.1, at PET på daværende tidspunkt havde afleveret ca. 90 pct. af det fysiske bevaringsværdige materiale til Rigsarkivet. I orienteringens afsnit 3.2.2 anføres, at PET's elektroniske arkivalier på daværende tidspunkt endnu ikke var afleveret til Rigsarkivet grundet manglende godkendelse af Rigsarkivets digitale infrastruktur til at behandle klassificerede oplysninger.

PET har oplyst, at tjenesten i 2018, efter oversendelsen af orienteringen til Retsudvalget den 9. maj 2018, afsluttede arbejdet med at aflevere de resterende fysiske arkivalier til Rigsarkivet.

PET har endvidere oplyst, at informationssystemet i Rigsarkivet til behandling af klassificerede informationer, efter oversendelsen af orienteringen den 9. maj 2018, blev sikkerhedsgodkendt til klassifikationsgraden HEMMELIGT, og at PET på den baggrund den 1. september 2018 har påbegyndt afleveringen af de klassificerede elektroniske arkivalier.

PET har i den forbindelse oplyst, at der bl.a. af sikkerhedsmæssige årsager ikke sker automatisk overførsel af elektronisk klassificeret materiale til Rigsarkivet, og at det således imellem overførslerne i en periode fortsat er nødvendigt at opbevare arkivmateriale i PET.

### *13.3. Justitsministeriets bemærkninger*

Justitsministeriet har noteret sig bemærkningerne fra TET vedrørende forholdet mellem PET-lovgivningens slettefrister og arkivlovgivningen. Justitsministeriet bemærker hertil, at Justitsministeriet for så vidt angår omfanget af de bevaringsbestemmelser for PET's materiale, som Rigsarkivet har fastsat, har aftalt med Kulturministeriet og Rigsarkivet, at Rigsarkivet med input fra PET i forbindelse med aflevering til Rigsarkivet vil vurdere, om alle kategorier af materiale, der er omfattet af bevaringsbestemmelserne, har en sådan historisk værdi, at det skal bevares for eftertiden, eller om der måtte være anledning til at ændre herpå. Justitsministeriet bemærker ligeledes, at PET ikke har direkte adgang til det arkivmateriale, der er afleveret til Rigsarkivet, og at eventuel adgang kun kan se med samtykke fra TET.

Justitsministeriet bemærker hertil, at PET som nævnt den 9. maj 2018 afsluttede arbejdet med at aflevere de resterende fysiske arkivalier til Rigsarkivet, og at PET den 1. september 2018 ligeledes påbegyndte afleveringen af de klassificerede elektroniske arkivalier. Det historiske arkiv (transitarkivet) hos PET, hvor arkivmateriale opbevares, indtil det afleveres til Rigsarkivet, har på den baggrund et mindre omfang, end det tidligere har været tilfældet.

Justitsministeriet vil dog – på baggrund af TET's bemærkninger – i forbindelse med en revision af PET-loven i øvrigt overveje, om omfanget af oplysninger, som PET i medfør af bestemmelser udstedt af Rigsarkivet er forpligtet til at overføre til Rigsarkivet, kan give anledning til at præcisere bemærkningerne til PET-loven, således at det mere tydeligt fremgår, hvor stor en del af PET's arkivalier, der skal overføres til Rigsarkivet.

## **14. Sammenfatning**

Det fremgår af bemærkningerne til PET-loven (lovforslag nr. 161 af 27. februar 2013 om lov om Politiets Efterretningstjeneste (PET)), at formålet med loven bl.a. er at gennemføre en samlet og tidssvarende lovregulering af PET's virksomhed, herunder at skabe større klarhed i lovgivningen om ram-

merne for PET's aktiviteter og virkemåde og at udbygge og styrke kontrollen med PET's behandling af personoplysninger ved at etablere et nyt uafhængigt kontrolorgan.

Af bemærkningerne fremgår endvidere, at reguleringen på den ene side skal sikre, at PET fortsat effektivt kan løse sine meget vigtige opgaver med bl.a. at forebygge og modvirke terrorisme og andre alvorlige trusler mod samfundet. Det er i den forbindelse helt afgørende, at PET kan samarbejde med andre landes efterretningstjenester. Reguleringen skal på den anden side sikre, at tjenesten ikke uden relevant og sagligt grundlag herfor indhenter, registrerer eller på anden måde behandler oplysninger om borgerne, herunder deres deltagelse i politisk virksomhed, samt at der er den i et demokratisk samfund fornødne åbenhed om og kontrol med tjenestens virksomhed og de vilkår, som den arbejder under.

Det anføres desuden i bemærkningerne, at det er en naturlig del af en sådan regulering, at der etableres et uafhængigt og effektivt tilsyn med PET, som – uden at tjenestens løsning af sine opgaver kompromitteres – kan sikre, at PET ikke uberettiget behandler oplysninger om borgerne.

Det er på baggrund af denne evaluering Justitsministeriets vurdering, at den nuværende retlige ramme for PET's arbejde generelt er velfungerende og understøtter en effektiv efterretningstjeneste og tilsynet hermed. Det er dog samtidig Justitsministeriets opfattelse, at der på baggrund af de hidtidige erfaringer med PET-lovgivningen og de forhold, der er omtalt i de forudgående afsnit, er anledning til at overveje, om der på visse områder bør foretages ændringer af de rammer, som PET-loven sætter, herunder rammerne for kontrol og tilsyn med PET. Nedenfor følger en kort sammenfatning af de mest centrale dele af de overvejelser, som denne evaluering giver anledning til.

Justitsministeriet vil bl.a. – på baggrund af bemærkningerne fra de uafhængige efterretningsekspertter og PET – overveje de retlige rammer for og konsekvenserne forbundet med at udvide PET's adgang til i højere grad end hidtil at indsamle og arbejde med store datamængder. De uafhængige efterretningsekspertter har således anført, at behandlingen af store datamængder er en generel tendens inden for bl.a. efterretningsvirksomhed, og har i den forbindelse anbefalet, at der udvikles en kapacitet hos PET til at indsamle, analysere, opbevare og anvende store mængder data, som indeholder personhenførbare oplysninger. PET har i den forbindelse fremhævet behovet

for, at PET-lovgivningen tilpasses med henblik på at understøtte PET's tilvejebringelse og behandling af store datamængder bl.a. for at kunne understøtte en mere generel tendens inden for efterretningsvirksomhed, hvor indenrigsefterretningstjenester i stigende grad forventes at være i stand til at levere bredere efterretningsanalyser og tegne et rettidigt og præcist efterretningsbillede til beslutningstagere, herunder for at understøtte strategiske beslutninger på det sikkerhedspolitiske område.

Justitsministeriet finder i den forbindelse, at det i lyset af det digitaliserede samfund og det nuværende trusselsbillede er væsentligt, at PET til stadighed har de redskaber, der skal til for at udføre tjenestens opgaver effektivt og på et niveau, der fuldt ud kan måle sig med de lande, vi normalt sammenligner os med. Det er dog samtidig afgørende, at en eventuel udvidelse af PET's adgang til at indsamle og arbejde med store datamængder ledsages af de nødvendige beskyttelses- og kontrolforanstaltninger, herunder i form af privatlivsbeskyttelse, overholdelse af de databeskyttelsesretlige regler, sikker opbevaring af data og et stærkt og effektivt tilsyn hermed.

Det fremgår endvidere af rapporten, at de uafhængige efterretningsekspertes har anført, at TET's tilsyn med PET's arbejde adskiller sig fra de udenlandske systemer, som eksperterne kommer fra, idet tilsynet er stærkt fokuseret på PET's behandling af oplysninger, men ikke beskæftiger sig med det bredere billede af PET's efterretningsaktiviteter. Institut for Menneskerettigheder og Justitia har bl.a. bemærket noget tilsvarende. Justitsministeriet finder i den forbindelse, at når det løbende vurderes, om PET's redskaber og ressourcer modsvarer trusselsbilledet og følger udviklingen i de lande, som vi normalt sammenligner os med, er det vigtigt, at der samtidig ses på, om tilsynet med PET har en karakter og tyngde, som modsvarer PET's beføjelser og kapaciteter mv. Justitsministeriet finder samtidig, at det er vigtigt løbende og mere overordnet at se på, om det samlede tilsyn med PET har den karakter og tyngde, man kan forvente af et tilsyn med en efterretningstjeneste i et moderne demokrati. Justitsministeriet vil på den baggrund i forbindelse med en revision af PET-loven se nærmere på rammerne for tilsyn med PET, herunder på rammerne for tilsynets virksomhed og kompetencer mv.

Af rapporten fremgår herudover bl.a., at TET i sine seneste årsredegørelser har fundet, at PET i et ikke ubetydeligt omfang ikke har overholdt PET-lovgivningens slettefrister. Det fremgår samtidig, at PET har oplyst, at tjenesten har stor fokus på at løse udfordringerne forbundet med at få slettet de rigtige oplysninger på det rigtige tidspunkt, og at PET i vidt omfang har fået

indhentet efterslæbet med at revidere gamle sager i journalsystemerne. Justitsministeriet vil i forbindelse med det videre arbejde med en revision af PET-loven inddrage spørgsmålet om PET's overholdelse af slettefristerne i PET-lovgivningen. Det er i den forbindelse afgørende, at det sikres, at personoplysninger ikke frit kan lagres i PET's registre. Det er dog samtidig vigtigt, at PET ikke er underlagt sletteregler, som forudsætter en ressourceanvendelse, der ikke står i rimeligt forhold til de hensyn de konkrete sletteregler skal varetage.

Det fremgår yderligere, at Justitsministeriet i forbindelse med det videre arbejde med en revision af PET-loven vil kigge nærmere på bestemmelsen i PET-lovens § 9 a om dynamisk sletning. TET har således bl.a. bemærket, at bestemmelsen efter tilsynets opfattelse indebærer en betydelig indskrænkning af de opgaver, som tilsynet forud for lovændringen anså som sine væsentligste, mens de uafhængige efterretningseksperter og PET har peget på, at § 9 a er udtryk for realisme i lovgivningen og gavner tjenestens muligheder for at varetage sine kerneopgaver. Justitsministeriet finder i den forbindelse, at det er vigtigt at sikre den rette balance mellem, at PET i tilstrækkeligt omfang får slettet oplysninger, der ikke længere er relevante for tjenestens virksomhed, og at PET fokuserer sine ressourcer på at løse sine operative kerneopgaver. Justitsministeriet vil kigge nærmere på, om anvendelsen af bestemmelsen svarer til forudsætningerne bag lovændringen.

Det fremgår derudover af rapporten, at TET og PET har bemærket, at der siden PET-lovens ikrafttrædelse har været tvivl om rækkevidden og fortolkningen af PET-lovens § 11 om lovlig politisk virksomhed. Justitsministeriet finder på den baggrund, at det bør overvejes at præcisere PET's gennemgangs- og sletteforpligtelser i forhold til oplysninger om lovlig politisk virksomhed, herunder set i forhold til reglerne om dynamisk sletning. Det bør samtidig overvejes at præcisere samspillet mellem bestemmelsen om lovlig politisk virksomhed og behandlingsbetingelserne i PET-lovens §§ 7 og 8. Det er i den forbindelse Justitsministeriets opfattelse, at PET-lovens § 11 er af central betydning for tilsikringen af udøvelsen af lovlig politisk virksomhed som en grundlæggende demokratisk ret. Eventuelle tilpasninger af bestemmelsen vil således ske i lyset heraf.

Rapporten forholder sig herudover til øvrige spørgsmål vedrørende bl.a. PET's opgaver, PET's tilvejebringelse og behandling af oplysninger, iværksættelse af undersøgelser og efterforskning, ordningen om indirekte indsigt i oplysninger hos PET samt PET's håndtering af historisk arkivmateriale.

Justitsministeriet vil inddrage erfaringerne fra denne evaluering, herunder navnlig bemærkningerne fra bidragsyderne, i det videre arbejde med en revision af PET-loven.